

LAISKA

LIETUVIAMS

1 9 6 4

A. Liuima, S. J.	I MOKSLĄ IR KŪRYBĄ	289
***	GYVENIMUI TEKANT	292
Dr. A. Liulevičius	LITURGINIS ATSINAUJINIMAS	294
	MOKSLO AKADEMIJOS PASKAITŲ IŠTRAUKOS:	
Prof. J. Navickas	Vertybių prasmė...	301
Kun. dr. F. Juzevičius	Filosofinė medžiagos samprata	302
Prof. A. Sužiedėlis	Kaltės sąvoka ir rolė...	302
Dr. J. Jakštas	Pavėluotas Lietuvos krikštas	303
Dr. V. Gidžiūnas, O.F.M.	Vienuolių reikšmė Lietuvoje	304
Kun. R. Krasauskas	Katalikybės atgimimo veiksniai	304
Prof. S. Sužiedėlis	Tautos kova dėl raidės	305
Kun. Dr. V. Cukuras	Gyvenimo tikrovės teologija	305
Prof. A. Musteikis	Laisvė Pacem in ter. enciklikoje	306
A. ir G. Ivaškai	PASISAKYMAS APIE SPAUDĄ	308
B. Mažeikienė	AUKA ŠEIMOJ... RUTINA...	309
B. Krištanavičius, S. J.	FROSINONĖS PROVINCIJA	310
	SKAITYTOJO ŽODIS	317
A. L.	ŽVILGSNIAI IR ŠYPSENOS apie Vatikano Suvažiavimą	318
A. Rūta	VYT. ALANTO DRAMOS	320
K. Bučmys, O.F.M.	EKRANO MIRGESY	322

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius	Kęstutis Trimakas, S. J.
Redakcijos nariai	Gediminas Kijauskas, S. J. Dr. Arūnas Liulevičius
Administratorius	Petras Kleinotas, S. J.
Viršelis ir vinjetės	Algirdo Kurausko
Fotografijos	Algimanto Kezio, S. J.

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636
Telefonas REpublic 7-8400
Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams — 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30¢ Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

Į MOKSLĄ IR KŪRYBĄ...

Š T A I, V I S I pasaulio mokslo ištekliai atsiveria ir yra, taip sakant, mums po ranka. Mes galime smarkiai praturtėti dvasioje arba, atmetę galimybes, sumenkėti ir subliukšti šito dvasinio turto akivaizdoje. Mes galime tik naudotis civilizacijos blizgučiais bei jos dovanomis ir nesulaikomai smukti, arba kurti, dvasiškai augti ir bręsti. Neišsakomai didingos galimybės suteiktos mūsų tautai ne tik pasisavinti visą pasaulinę kultūrą aukščiausiam laipsnyje pačiuose jos šaltiniuose, bet ir savuoju pagrėgiu įnašu prisidėti prie pasaulinės kultūros suklestėjimo, dvasinio atgimimo.

Gyvenimas ir mirtis, betariant Deuteronomo žodžiais, yra padėti prieš mūsų akis. Prieš mūsų tautos ir kiekvieno iš mūsų asmeniškai. Nuo mūsų poelgių priklausys mūsų ir mūsų tautos ateitis. Laimėjimas tikras. Reikia tik ryžtingumo, reikia veržlumo, drąsos!

Gyvename pasaulinės krizės ar, gal tiksliau pasakius, pasaulinės evoliucijos neuralginiuose centruose. Gyvename perėjimo laikotarpį iš vienos eros į kitą. Mano nuomone, skirtumas tarp besibaigiančio ir ateinančio laikotarpio bus daug didesnis, negu tarp viduramžių ir renesanso. Atrodo, kad ateina laikas, kada bus galima dabar žemėje pritaikyti Apreiškimo žodžius: “Ecce omnia facio nova” (štai aš darau visa nauja) — Apr. 21, 5).

nukelta į sekantį puslapį

Visi sutinka, kad daug kas nesugrąžinamai eina prie galo, ko nė jokiomis pastangomis nebeįstengsi sulaikyti, ir kažkas ateina, formuojasi naujo, ko nepajėgsi išvengti. Tačiau visi sutinka, kad šitas persilaužimas vyksta. Ir jis daug didesnis, gilesnis, negu kad galima jį aptarti. Ir šitai vyksta ne tik moksle, bet visose gyvenimo srityse, ypatingai technikoje; paliečia ne tik vieną klasę ar tautą, kaip prancūzų revoliucija, bet visą žmoniją, plačiau ir giliau net negu raudonasis komunizmas. Tokia visuotinė, tokia gili yra šita krizė, šita revoliucija.

Nors dar negalima gerai charakterizuoti ir aptarti būsimąjo laikotarpio, kuris vietoj planetarinio — po nelaukto mokslininkų įsiskverbimo į mikrokosmą ir makrokosmą — bus pilna prasme kosminis, paženklintas ypatingu technikos išigalėjimu. Neretas drįsta naująjį laikotarpį charakterizuoti, kaip technikos ir materializmo pergalės laikotarpį. Tačiau, nežiūrint viso to, yra dar ir kitų ženklų ir davinų, kurie akylam stebėtojui padeda spęsti apie naujosios evoliucijos linkmę, kurią galima charakterizuoti, kaip kovą už žmogaus didybę, vertę ir už teisingumo įgyvendinimą. Išsiūlgimas šitų vertybių yra visuotinis. Tad būsimas laikotarpis, jeigu nebus žmogaus vertės realizavimo laikotarpis, tikrai nebus nė technikos ir materializmo laikotarpis, bet blogiausiu atveju aršios kovos — kovos tarp slibino ir moteriškės, kaip tai aprašyta Apokalipsėje — kovos tarp materializmo ir dvasios.

Istorija nėra akla. Ne aklas likimas ar būtinybė lemia ateitį, bet pats žmogus, Dievo pavestas, kuria ją ir tuo pačiu istoriją. Istorija ir yra ne kas kita, kaip ano dar rojuje gauto įsakymo apvaldyti žemę vykdymas. Tai ne kas kita, kaip Dievo pradėtos kūrybos tęsinys iki visiško atbaigimo, iki naujojo dangaus ir naujosios žemės, naujosios Jeruzalės (Apreiškimas 21, 1-2). Ir štai dabar mes esame akivaizdoje šito stipraus, gal dar niekad taip stipriai nepasireiškusio visos žmonijos išsiūlgimo tikrosios žmogaus didybės, kuri tiek buvo aptemdyta praeityje ir dar labiau temdoma dabar. Ir šitas žmogaus didybės išsiūlgimas yra ne kas kita, kaip vienas žingsnis Dievo planų realizavime.

Būtų vaikiškai naivu pasišauti pakreipti istorijos eigą ar save paskelbti vadais. Tačiau, iš antros pusės, būtų nepateisinamas ir nedovanotinas apsilaidimas, ištižimas ir didelis neatsakingumas visiškai atsisakyti šito uždavinio, į žemę užkasti gautus ypatingus talentus, nes kaip tik šito klausimo sprendimui, šito uždavinio vykdymui esame Apvaizdos pašaukti, išrinkti, paruošti, apdovanoti. Tai kiekvieno mūsų asmeninis pašaukimas, o ypatingai kiekvienos institucijos, kaip kultūrinės įstaigos, tad juo labiau Akademijos, nes joje, turinčioje gražią tradiciją, labiau negu kur kitur telkiasi pačios kūrybingiausios jėgos.

Ir niekas tenedrįsta, jei taip galima išsireikšti, daliniais sprendimais lopyti istorijos ar mėginti pasukti jos ratą atgal. Tokie bus gyvenimo nu-

šluoti. Tai reikštų savo pareigų išdavimą, paneigimą iš Apvaizdos gauto uždavinio, reikštų prieštaravimą pačiam Dievui, kaip Tvėrėjui, jo kūrybiniuose planuose. Nieko pas Dievą nėra pasenusio; visa jis daro nauja. Nieko jis netveria serijomis, juo labiau sielų, kurias individualiai su meile išugdo asmenybėmis, kad, jas sudievinęs, padarytų savo dievybės dalininkėmis, į save panašias; "singillatim fecit corda eorum", sako psalmė, — pavieniui sukūrė jų širdis, kaip skulptorius.

Kadangi pasaulio tvėrimas tebeina toliau, tik jau nebe akiai per betarpi, visagalį Dievo tartą žodį "teatsiranda", bet per žmogaus kūrybišką pasireiškimą, labai svarbu perprasti ir persiimti tiesa, kad šitas pasaulio kūrimas, jo užvaldymas, jo sudvasinimas ir visiška transformacija nevyksta pagal atskirų žmonių užmačius, bet eina pirmyn pagal Dievo Apvaizdos amžinus planus. Savaiame aišku, kad tie Dievo planai žmogaus neriboja, jo nesumenkina, jo nevaržo, bet kaip tik jį išaukština, jam dalyvaujant dieviškų planų vykdyme bei pačioje Dievo prigimtyje (2 Petro 1, 4).

Labai tad svarbu peržvelgti ir suprasti Dievo mintį. Nors Dievo planai yra paslaptis, tačiau bent pagrindiniuose bruožuose jis jau mums apreiškė juos: pasaulis perkeičiamas ir žmogus sudievinamas, žmogui dalyvaujant Dievo prigimtyje. Palieka nežinomi tiktai Dievo keliai ir metodai atskiruose laikotarpiuose ir konkrečiose formose, pati jo taktika. Bet ir tutai daugiau ar mažiau galime išskaityti iš pačios esančios konkrečios tikrovės. Ją bestebint, galime atpažinti bent artesnės istorinės ateities kryptį ir tada įsijungti į šitų žmonijos uždavinių realizavimą, kad nebūtume istorijos eigos stabdžiai arba tik pačių istorinių įvykių stumiami, lyg neprotingos būtybės, bet priešingai, patys formuotume istoriją ir tuo atbaigtume patys save, lyg Claudel aprašytasis anas žaviųjų viduramžio katedrų statytojas - architektas, kuris visas katedras palaikė nieku, palyginęs su ta, kurią jis, anas bestatydamas, pastatė savo sieloje, kurdamas patį save.

Pirmasis Akademijos visų sekcijų uždavinys yra glaudžiame bendradarbiavime išskaityti šitą Dievo planą mūsų laikams, sukurti atitinkamas dvasinio ir kultūrinio gyvenimo formas. . . . Juk ji yra aukščiau pilkos kasdienybės stovinti, vien tik mokslo — tiesos, gėrio ir grožio realizavimo tesiekianti institucija. Nieko nėra atviresnio pažangai, platesnių, pažangesnių pažiūrų, didesnės tolerancijos, nieko kūrybingesnio, kaip Dievas ir jo turimieji planai. Pas Dievą visa yra nauja, kūrybinga ir šviežia patekančios saulės spindulio, atsispindinčio rasos lašelyje, šviežumu. Ir šitą kūrybingumo, tiesos, naujumo, atbaigimo bei tobulumo troškimą neišdildomai efektingas Dievas įdiegė kiekvienon sielon. Ir tai daugiau ar mažiau, kurčiau ar iškalbingai pasireiškia kiekvienoje sieloje.

Visus tad maloniai kviečiu į darnią kūrybą, į tiesos ieškojimą, į teisingumo realizavimą, tiesos, gėrio ir grožio idealo siekimo ir kitų didžiųjų tautos ir žmonijos pašaukimo uždavinių bendrą vykdymą.

Antanas Liuima, S. J.

L. K. Mokslo Akademijos pirmininko žodis šeštame suvažiavime

GYVENIMUI TEKANT

■ MOKSLO AKADEMIJA

„Akademija nevirs užkonservuota senų pensininkų archyvinė įstaiga, bet ji eis su gyvenimu ir ims tekėti kūrybinio bei mokslinio darbo srove“, taip prieš keletą metų prof. Z. Ivinskis apibūdino Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos ateitį išėivijoje. Šie žodžiai vis labiau tampa realizuojami. Tai rodo ypač du faktai: akademijos augimas ir rugsėjo 5-7 d. Niujorke įvykęs jos šeštasis suvažiavimas.

1954 m. išėivijoje atgaivinus Akademią, narių nebuvo nė 60, visi senosios kartos. Dabar jų yra 172. Vien tik per vienerius paskutiniuosius metus įsijungė 40 jaunesnės kartos mokslininkų, daugumoj universiteto profesorių ar dirbančių valstybiniuose tyrimų institutuose. Nauji židiniai yra steigimosi stadijoje Toronte, Philadelphijoje, Washingtone, Clevelande, Vokietijoje ir kitur. Svarbią reikšmę turės ir ruošiamas Lietuvių Studijų Institutas Romoje, Lietuvos istorijos ir religinės kultūros institutas (prie kurio jau veikia centras, renkąs dokumentacinę medžiagą apie religinę padėtį Lietuvoje).

Tenka džiaugtis, kad, šalia vyresniųjų paskaitininkų, šeštajame Suvažiavime buvo pakviesti ir jaunesnės kartos mokslininkai su naujom idėjom ir naujais priėjimo būdais. Dėl to suvažiavime buvo jaučiamas gaivumas, ypač tikslųjų — gamtos mokslų, psichologijos, o taip pat filosofijos sekcijose (plačiau apie Akademijos suvažiavimą — žr. A. Liūimos, S. J., atidaromasis žodis šio „L. L.“ nr. 289 psl. bei suvažiavimo paskaitų ištraukos 301 psl.).

■ STUDIJŲ SAVAITĖ VOKIETIJOJ

Kiek iš užjūrio atplaukiančių žinių galima spręsti, šiemet Huettenfelde Vokietijos

Lietuvių Fronto Bičiulių, evangelikų jaunimo, ateitininkų ir skautų bendrai rugpiūčio 8-16 d. suruoštoji studijų savaitė buvo ne tik kiekybiškai gausi (apie 130 asmenų), bet ir kokybiškai gaivi — aktuali tema „Krikščionybė moderniam pasaulyje“ aplink save subūrė visą eilę paruoštų paskaitų: prof. J. Ereto „Krikščionis ir kultūra“, prel. L. Tulabos „Vatikano II Santaryba ir Bažnyčios reikšmės dabarties pasaulyje“, evangelikų kun. J. Urdžės „Santarybos atgarsiai protestantų sluoksniuose“ ir kun. dr. V. Kazlausko „Krikščionybės ateitis“. Kitomis aktualiomis temomis kalbėjo prof. Z. Ivinskis, dr. J. Lingis, St. Lozoraitis jr., prof. V. Mantautas, mokyt. V. Natkus ir dr. P. Reklaitis.

Ne vienoje paskaitoje pakartotinais nuaidėjo įkvėpta ir įkvepianti mintis apie krikščionybę, kaip Dievo į žmonijos istoriją išiveržimą, neleidžiantį nurimti žmonijai, mūsų tautai, o taip pat ir mums išėivijoje. Aukščiau minėtasis L. K. M. Akademijos suvažiavimas Niujorke, o taip pat ir šioji studijų savaitė rodo to kūrybinio nerimo dvasios esant mūsų tarpe.

■ ŽMOGUS SU VIZIJA

Šiuo metu pasaulyje nėra kito mokslininko, kuriuo būtų taip domimasi, kaip 1955 m. mirusiu jėzuitu paleontologu Teilhard de Chardin. Apie jį bei jo mintis kasdien pasirodo rimtas straipsnis ir kas savaitę knyga ar ilgesnė studija.

T. de Chardin nesudarė naujos atbaigtos pasaulėžiūrinės sistemos, bet savo krikščioniškon vizijon įjungė evoliucijos idėją. Pagal jį, gamta vystėsi ir to proceso rezultatas yra žmonija, kuri per technologiją, kultūrą ir meilės galią toliau vysto pasaulį ir vystosi pati. Tas darbas savo esme yra religinis, nes per Kristų veda pas Dievą.

"Mano vienintelis tikslas", pareiškė jis, "yra savo gyvenimą logiškai gyventi, t. y. jį pilnai nukreipti į didžią pasaulio viltį". Tos vilties pagrindą sudaro besivystančios žmonijos vienijimasis Kristuje (žr. "L. L.", 1963, gruodis, 362-363 psl.).

■ RIAUŠĖS IR TEISINGUMAS...

Riaušės Harleme... Riaušės Ročesteryje... Negras paauglis trenkia krautuvės langan su plyta ir bėga, iš vitrinos pasigriebęs prekių.

Savęs klausiamo: ar šios riaušės neparodo negrų nesubrendimo siekiamai laisvei bei pilietinėms teisėms, dėl kurių tiek daug buvo kovota JAV-ių kongrese?

Visgi neturime spręsti apie negrų teises pagal jų dorumą, mandagumą ar kultūros lygį. Pilietinės teisės turi būti tos pačios baltam, juodam ar raudonam. Čia ne kultūros, bet teisingumo reikalas. Kas jas neigtų, pasirodytų neteisingas ir tuo pačiu nekultūringas.

Ilga ir karšta vasara rasinio teisingumo reikalo nepakeitė. Juodos odos žmogus turi gauti ir gaus pilnas žmogaus teises, nežiūrint jo ir mūsų aklumo, užsispyrimo bei blogos valios. Žinoma, įtampos neišvengsim, nes turim padaryti per vienerius metus tai, ko nepadarėm per šimtmetį.

■ ...IR NEGRŲ OPOZICIJA

Antra vertus, tokių riaušių negalime laikyti kultūra nei gera priemone teises išsikvoti. Tai pabrėžia ir visa eilė negrų vadų:

"Mes negalim savo siekių pavesti butelių mėtytojams ir akmenų svaidytojams", šiais žodžiais Roy Wilkins, vienas NAACP vadų, nusako pačių negrų opoziciją iškilusioms riaušėms.

Riaušėse dalyvavo tik apie 1% Harlema negrų (Ročesteryje gal nė tiek, nes ten prie chuliganizmo darbų prisidėjo ir baltieji). Joms pritarė daugiau, bet buvo ir tokių, kurie riaušininkams pastojo kelią, kaip pvz. Bayard Rustin ir jo vadovaujama rankomis susikabinusiųjų grandinė.

Taikiomis priemonėmis teises įgyti bandantys negrų vadai nėra visai akli ir savų

jų negerovėms, ypač kultūringumo stokai. Kad ir toks Martin Luther King, Amerikos negrų Ghandi, ragina savuosius siekti ne tik teisių, bet ir išsilavinimo bei kultūringumo.

■ MEKSIKIEČIAI UŽ LIETUVĄ

Tacambare, Meksikoje, yra baigiama statyti Fatimos bažnyčia, kurios šalutinė koplytėlė skiriama Aušros Vartų Marijai.

Laikiname pastate prieš Aušros Vartų Marijos paveikslą vakarais meksikiečiai meldžiasi už Lietuvą ir kitus komunistų pavergtus kraštus, tuo norėdami atsidėkoti už mūsų maldas už Meksiką diktatoriaus Calles persekiojimo laikais.

■ DIRBA IR ŠEIMININKAUJA

Betty Friedan iškėlus revoliucinį pasiūlymą visoms moterims dirbti savo pamėgtoje profesijoje (žr. "L.L.", 1964, liepa, 234 psl.), kyla klausimas, kiek amerikiečių moterų dirba ir kartu namuose šeimininkauja.

Pagal Gyvybės Apdraudos Instituto pranešimą, iš 10 milijonų daliniu darbu užsiimančiųjų moterų 3.5 milijono yra namų šeimininkės. Tačiau dauguma jų dirba ne iš pamėgimo, bet iš reikalo.

■ GERIAU ATSKIRAI

Daugelyje JAV-ių aukštesniųjų mokyklų berniukai ir mergaitės mokosi kartu tose pačiose klasėse. Neseniai praveisti tyrinėjimai parodė, kad mokslo našumas žymiai pakyla, jei berniukai ir mergaitės mokosi atskirose klasėse. Kingswood (Kalifornijoje) aukštesnės mokyklos direktoriaus Ch. Houser tvirtinimu, tai yra dėl to, kad paaugliai, atsiskykę, gali geriau susikaupti.

■ PIRMA MOTERIS

Rugsėjo 20 d. Paulius VI paskyrė pirmą moterį — Marie Louise Monnet — klausytoja Vatikano Suvažiavime. Ji yra Jean Monnet, Europos susivienijimo sąjūdžio steigėjo, sesuo ir vienos tarptautinės apaštalavimo organizacijos pirmininkė.

Visas pasaulis atidžiai seka Bažnyčios Susirinkimą, kuris tęsiasi jau dvejus metus. Pats pirmasis jo darbo vaisius — liturginė konstitucija, kurioje nustatomi keliai Bažnyčios viešosios maldos — liturgijos atnaujinimui. Mums kyla klausimas: kodėl Susirinkimas tiek daug dėmesio rodė liturgijai? Kam iš viso reikalingos liturginės reformos? Rodos, kas buvo gera mūsų tėvų tėvams, turėtų būti gera ir mums.

Norėdami rasti atsakymą, mes turime pažvelgti į liturgiją amžių bėgyje, stebėti jos kitimą ir stengtis atrasti matus, kuriais liturgines atmainas galėtume vertinti. Mūsų svarstymų planas bus toks: žvelgsime į liturgijos raidą nuo pirmųjų krikščionybės šimtmečių iki mūsų dienų, tada bandysime suprasti, ko iš tikrųjų liturgija siekia. Pagaliau stebėsime dabartines galimybes liturginiam atsinaujinimui ir klausime, ką mes patys galime daryti.

LITURGIJA JAUNOJE BAŽNYČIOJE

Kaip Dievą garbino pirmieji krikščionys? Jeruzalėje gyvenantieji krikščionys — žydai dalyvavo sinagogos apeigose, bet taip pat susirinkdavo atskirai “laužyti duonos” — valgyti Kristaus kūną ir gerti jo kraują. Maldos čia buvo sava kalba — aramajiškai. Šios ankstyvos Mišios vis dar rišosi su bendru valgiu — taip, kaip ir pačios pirmosios.

Romos krikščionis išivaizduojame besimeldžiančius katakombose, žvakių silpnai šviesai spinksint. Šis romantiškas vaizdas neteisingas — katakombos per mažos net ir nedidelei pirmųjų krikščionių bendruomenei. Maldai buvo renkamosi į labiau pasiturinčio bendruomenės nario na-

mus. Čia erdviame kambaryje, vadinamame **atrium**, būdavo pakankamai vietos ir didesniai būriui žmonių. Priešais įėjimą į tą kambarį yra kitas mažesnis, **tablinum**, kuriame priimami svečiai; čia buvo pastatytas stalas altoriui, kurį lengvai buvo galima matyti iš didesnio kambario (4—šis skaičius nurodo knygą šio straipsnio gale, 15 psl.). Ankstyvosios krikščionių bažnyčios taip pat maža kuo skyrėsi nuo paprastų namų: čia, svarbiausia, turėjo būti didelis kambarys, kuriame bendruomenė rinkdavosi maldai. Tuo krikščionių maldos namai ir skyrėsi nuo pagonių šventyklų. Krikščionių maldos namai buvo skirti **bendruomenės maldai**, gi pagonių šventykla buvo skirta kokio nors **dievuko namams**. Krikščionių maldos namuose yra svarbu ne šventata vieta, ne auksas, ne marmuras, bet šventoji bendruomenė, **plebs sancta**, naujosios Dievo tautos susirinkimas, kuris garbina Tėvą dvasia ir tiesa (4, 17 psl.). Krikščionys šį skirtumą suprato ir pabrėžė taip, kad Minucius Felix galėjo sakyti: “Mes neturim nei šventyklų, nei altorių”.

Sekmadienis buvo maldai paskirta savaitės diena. Mūsų sekmadienis yra pirmoji savaitės diena žydų skaičiavimu — jų savaitė baigiasi subata. Sekmadienis buvo išskirtas, nes tą dieną Kristus prisikėlė. Pirmieji krikščionių rašytojai sekmadienį vadina aštuntąją savaitės dieną, nes kaip subata ženklina Dievo pasaulio kūrimo šešių dienų darbą, taip sekmadienis ženklina pasaulio atpirkimo išpildymą. Sekmadienis pradėtas vadinti Viešpaties diena. Terminas pasiliko ir moderniose kalbose — *domenica*, *domingo*, *dimanche*.

Įdomu, kad ankstyvoji Baž-

LITURGINIS ATSINAUJINIMAS IR MES

DR. ARŪNAS LIULEVIČIUS

nyčia pasirinko Kristui prisiminti dieną, surišta su jo prisikėlimu, ne su jo kančia ir mirtimi. Subata Kristaus laikais buvo pasidariusi prietaingo legalizmo auka — vietoj džiaugsmo dienos, kurią skelbė Izaijas, ji tapo išstatymais suvaržyto poilsio diena. Krikščionys tai ištaisė, įvesdami Dievo sūnų laisvę sekmadieni vietoj Senojo Testamento vergiškumo subatą. Sekmadienis reišė gyvą ryši su prisikėlusiu Kristumi — t. y. savaitinį jo prisiminimą Eucharistijoje (2, 116 psl.).

Didžioji metų šventė buvo Velykos, Kristaus prisikėlimo diena. Nuo Velykų iki Sekminių buvo meldžiamasi stovint, ne klūpint. Taip pat stovint buvo meldžiamasi ir sekmadieniais, nes tokiu būdu buvo išreiškiamas ištikinimas, kad ir krikščionys kartu prisikėlė su Kristumi.

Kaip atrodė Mišios pirmaisiais amžiais? Jos pirmaisiais metais buvo vadinamos “duonos laužymu”, vėliau **eucharistia** — padėkos malda. Yra išlikę keli seni raštai, iš kurių galima atstatyti bendrą vaizdą. Štai Hippolytas “Apaštalų Tradicijoje” aprašo Mišias po krikšto: dalyvaujantiems atnešus auką Mišioms, vyskupas meldžiasi (7, 111 psl.).

MALDA — 296 psl.

Perskaityt šią maldą, pradėdame suprasti, kodėl antrame ir trečiame šimtetyje Mišios buvo žinomos kaip Eucharistija. Mūsų skaityta malda atitinka dabartiniams Mišių kanonui. Pastebėkime, kad ji kur kas trumpesnė ir paprastesnė, negu dabartinis kanonas — nėra ilgų šventųjų sąrašų, nėra įterptų maldų ypatingom intencijom. Konsekracijos sakiniai nėra paimti žodis žodin iš Naujojo Testamento knygu, jie turi labai

paprastą, neornamentuotą formą; tai turėtų rodyti atskirą, savitą tradiciją.

Šiuo Bažnyčios laikotarpiu (apie 250 m. A.D.) beveik kiekvienas didesnis Bažnyčios centras turėjo savitą liturginę tradiciją. Nebuvo taip pat ir pastovių tekstų maldai; pvz., Hippolytas sako, aprašęs maldas šventimų proga: “Ir vyskupas dėkos pagal aukščiau paduotus pavyzdžius. Nėra visai būtina, kad jis atmintinai atkartotų mūsų žodžius, kuriuos anksčiau pateikėme; tegu kiekvienas meldžiasi pagal savo išgales. Jei jis iš tikrųjų gali tinkamai melstis su didele ir kilnia malda, yra geras dalykas. Bet jei, antra vertus, jis melstųsi nustatytos formos malda, niekas jam neturi trukdyti. Tik tegu jo malda būna teisinga ir tiksli doktrinoj”. (4, 65 psl.).

Ypač turtingos buvo krikšto tradicijos. Suaugusiems kandidatams krikštui bandymo laikotarpis tęsdavosi trejus metus. Intensyvus paruošimas tikėjimo dalykuose prasidėdavo prieš Velykas. Krikštas buvo duodamas nakties metu iš Didžiojo Šeštadienio į Velykų Sekmadienį. Prieš tai dvi dienas katechumenai ir visi tikintieji pasninkavo naujųjų krikščionių intencija. Mišiose naujieji krikščionys priimdavo Kristaus kūną duonos pavidalu. Tada jiems buvo duodama gerti iš taurės su pienu ir medumi, bei iš taurės su vandeniu. Tik tada jie priimdavo konsekruotą vyną (4, 35 psl.).

Senaisiais amžiais Komunija tikintieji priimdavo stati. Dešinė ranka buvo laikoma atvira kaire ranka. Konsekruota duona įdedama į atvirą plaštaką — duoną pats tikintysis išdėdavo į burną. Gavęs duoną, eidavo prie diakono, kuris duodavo gerti iš taurės. Pa-

protys dėti duoną tikinčiajam ant liežuvio išpilietino tik devintame amžiuje. Komunija dviem pavidalais sudarė problemų, nes sunku taurę duoti daugeliui žmonių. Romoje buvo naudojamas geriamas šiaudas. Rytų Bažnyčioje duona įmerkiamą į konsekruotą vyną ir padedama ant liežuvio.

Kaip atrodė pirmųjų amžių Mišios, galime pamatyti iš šv. Justino “Pirmosios Apologijos” (150 m. A.D.). Čia irgi aprašomos Mišios po krikšto: “Kai mes esam pakrikštiję jį, kuris išpažįsta mūsų tikėjimą ir bendrauja su mumis, mes nuvedam jį į susirinkimą tų, kurie vadinasi Broliai, ir ten mes kalbame bendrai maldas dėl mūsų pačių, dėl naujai pakrikštytųjų, dėl visų kitų visame pasaulyje... Po maldų mes pasveikiname vienas kitą pabučiavimu. Tada duona ir puodelis vandens, ir sumaišyto vyno yra atnešama tam, kuris pirmininkauja tarp Brolių. Jis paima juos, duoda garbę ir šlovę visų Tėvui vardan Sūnaus ir Šventosios Dvasios, ir dėkoja už dovanas, kurių mes buvom verti iš jo gauti. Kai jis baigia maldas ir padėka, visas būrys sušunka ‘Amen’. ‘Amen’ yra hebrajiškas žodis ir reiškia “tebūnie”. Kai pirmininkaujantis baigia savo padėką ir žmonės prisideda, tada diakonai, kaip mes juos vadinam, išdalina maistą visiems esantiems, duoną ir vyną, sumaišytą su vandeniu, už kuriuos buvo dėkota, ir taip pat palieka dalį tiems, kurie nebuvo susirinkime”. (4, 40 psl.).

Pastebėkime, kad Komunija priima visi esantieji. Tai laikoma savaime suprantamu dalyku, nes Kristus palikęs savo kūną kaip gyvenimo duoną, kurią valgyti jis pats kviečia ir ragina.

Būtų klaida manyti, kad vi-

MES DĖKOJAME tau, Dieve, per tavo mylimą tarną Jėzų Kristų, kurį paskutiniaisiais laikais tu mums atsiuntei kaip Išgelbėtoją, Atpirkėją ir tavo įstatymo Šauklį. Jis yra tavo neatskiriamas Žodis, juo tu padarei visus daiktus, ir jie tau buvo malonūs. Tu jį siuntei iš dangaus į mergelės iščių; nešiotas iščiuje jis tapo kūnu ir pasirodė esąs tavo Sūnumi, gimusiu iš Šventosios Dvasios ir mergelės. Išpildydamas tavo valią, pelnydamas tau šventą tautą, jis ištiesė rankas kančioje, kad kančia atpirktų tuos, kurie tiki tavimi. Perduotas savo laisva valia kančiais, kad panaikintų mirties jėgą, sulaužytų velnio pančius, pamintų po savo kojomis žemai esantį pasaulį, apšviestų teisinguosius, pastatytų paminklą ir skelbtų prisikėlimą, jis paėmė duoną ir, dėkodamas tau, tarė: Imkite ir valgykite, tai yra mano kūnas, kuris yra dėl jūsų laužomas. Taip pat taure, sakydamas: Tai yra mano kraujas, kuris dėl jūsų išliejamas. Kai jūs tai darote, darykite mano atminimui. Todėl, atsimindami jo mirtį ir prisikėlimą, mes aukoju tau duoną ir taure, dėkodami tau, kad tu matei mus vertus stovėti prieš tave ir tau tarnauti. Ir mes meldžiame tave atsiųsti Šventąją Dvasią ant šios šventos Bažnyčios aukos. Kai tu ją sujungi vienybėj, suteik visiems šventiesiems, kurie čia (dovanas) priima, Šventosios Dvasios pilnybę, sustiprink tikėjimą tiesoje, kad mes galėtume šlovinti ir garbinti tave per tavo tarną Jėzų Kristų, per kurį šlovė ir garbė tau, Tėvui, ir Sūnui su Šventąja Dvasia, tavo šventoje Bažnyčioje, dabar ir visoj amžinybėj. Amen.

šios pirmųjų krikščionių maldos buvo liturginės. Atrodo, kad Eucharistija vyko tik sekmadienį. Savaitės dienomis buvo pamaldos, kuriose buvo skaitomas Šv. Raštas. Persekiojimo metais šiųjų nebuvo, nes būdavo pavojinga susirinkti. Kiekvienas krikščionis buvo raginamas melstis ne tik keliantis ir gulant, bet ir trečią, šeštą ir devintą dienos valandą (iš kur kilo ir brevioriaus dalys — Terce, Sexte, None).

Romos krikščionių pirmoji liturginė kalba buvo graikų kalba — tik maždaug 250 m. A.D. lotynų kalba išsina į priekį. To priežastis: krikščionybė plinta iš svetimšalių tarp į vietinius gyventojus. Meldžiamasi ta kalba, kuri tikintiesiems suprantama.

GNOSTICIZMAS, ARIJUS IR VIDURAMŽIAI

Pirmaisiais amžiais jauna Bažnyčia turi kovoti su trimis priešais — pagoniškąja valstybe, montanizmu ir gnosticizmu. Didžiausias priešas buvo gnosticizmas, irgi kilęs iš rytų ir paplitęs Sirijoje, Palestinoje ir Egipte dar prieš Kristaus gimimą. Šio sąjūdžio tikslas buvo **gnosis** — Dievo vizija, kurios siekiama, remiantis senom paslaptim, kurios saugomos tikinčiųjų grandinėse. Gnostikai turėjo ir išganymo doktriną, raginančią sielą išsivaduoti iš medžiaginio pasaulio, kuriame ji yra kalinė, ir pakilti į šviesųjį dvasios pasaulį, iš kurio ji yra nupuolusi. Medžiaga yra bloga ir nekęstina, todėl aukš-

čiausioji dievybė yra kuo toliau nuo medžiagos atsitolinusi: net pasaulis esąs menkesniojo dievo darbas. Gnosticizmas buvo labai lankstus, tad bandė prisitaikinti ir prie krikščionybės, norėdamas "sudvasinti" Kristaus isikūnijimą. Kadangi Dievas yra medžiagos antitezė, Dievo Sūnus negalėjo priimti kūną — gnostikams Kristaus gyvenimas žemėje yra tik iliuzija, vaidinimas: jis tik nudavė valgą ir gerias, jis tik nudavė kenčias.

Kovoje prieš gnosticizmą Bažnyčios tėvai kaip tik turėjo pabrėžti Kristaus žmogiškumą, jo kančios realumą. Jei pirmajam šimtmetyje buvo pabrėžiamas krikščionybės dvasiškumas, kontrastu statant žydus ir pagonis, tai dabar buvo reikalinga iškelti ir išviršinės, medžiaginės krikščionių religijos apraiškos. Pavyzdžiui, Lijono vyskupas šv. Ireniejus 185 m. A.D. savo knygoje "Adversus haereses" pabrėžia, kad krikščionių Eucharistija grįsta medžiagiais dalykais: duona ir vynu — iš žemės daiktų paruošiama dangiškoji auka. Kaip tik šiuo laiku išgali paprotys iškilmingoje procesijoje atnešti aukas prie altoriaus (ši procesija nuo penktojo amžiaus palydima specialia giesme, **offertorium**). Pabrėžiama, kad per šias dovanas, kurios yra mūsų darbo vaisius, mūsų visas gyvenimas ir visa žemiškoji tvarinija yra įjungiami į šventąją auką, kurią Kristus, didysis kunigas, aukoja kartu su mumis.

Išryškėja kitas Mišių aspektas: jei anksčiau buvo pabrėžiama padėka, dabar — auka.

Jei pirmajam ir antrajam šimtmečiuje buvo naudojamas **Eucharistia** vardas, dabar **Mišios** vadinamos **oblatio** ar **sacrificium**. Jei auka pabrėžiama, darosi svarbus ir altorius — dabar pradedama statyti akmeniniai altoriai, kurie puošiami ir dailinami.

Krikščionims suteikiama religijos laisvė Milano ediktu 313 m. A.D. Krikščionių skaičius didėja. Statomos erdvios naujos bažnyčios - bazilikos. Pamaldų metu daug giedama. Priešingai pagonių papročiai, muzikos instrumentai pamaldų metu nenaudojami. Į liturgiją įvedami valstybinio gyvenimo etiketo papročiai: altoriaus bučiavimas, **ite missa est** (kuri buvo naudojama baigti audienciją arba teismo sesiją), žvakės, smilkalai.

Bažnyčiai gavus laisvę, ypač gerbiami tikėjimo liudininkai — kankiniai. Virš jų kapų statomos bažnyčios, kuriose laikomos metinės Mišios jų kancijos prisiminimui. Iš čia kyla ir dabar užsilikusios Mišios šventiesiems prisiminti.

Su didesnėmis tikinčiųjų bendruomenėmis keičiasi ir Mišių apeigos: štai ateinančiam pamaldas praveisti vyskupui giedama psalmė (nuo penkto šimtmečio) — tai **introitas**. Litanija pakeičia maldą bendruomenės intencijoms — kunigas gieda intencijas, o žmonės atsako **Kyrie eleison** (paprotytys atėjo iš Mažosios Azijos). Tačiau, įvedant procesijas ir giesmes, nukenčia pirmosios Mišių dalies branduolys: sumažinama skaitymai iš Šv. Rašto. Manoma, kad Romoj pirmaisiais amžiais kiekvienose Mišiose buvo skaitoma iš Senojo Testamento, iš apaštalų laiškų ir Evangelijos. Įvedama **Gloria**, tačiau dings ta skaitymai i Senojo Testamento.

Ketvirtojo šimtmečio pradžioje Bažnyčią vėl supurto

kova prieš naują hereziją — arianizmą. Arijaus doktrina lietė Švenčiausiąją Trejybę — jo teigimu, Sūnus yra Tėvo kūrinys, todėl visiškai priklausomas nuo Tėvo. Nicėjos Susirinkimas 325 m. A.D. Arijaus mokslą pasmerkė, tačiau kova tęsėsi kelis šimtmečius — pavyzdžiui, vizigotai, penktame šimtmečiuje nukariavę Siaurės Italiją, Pietų Prancūziją, Ispaniją ir Šiaurės Afriką, buvo priėmę arianizmą.

Teologinės diskusijos apie Kristaus asmenį turėjo pasėkų liturgijoje. Ankstyvose maldose buvo įprasta kreiptis į Dievą Kristaus vardu, kaip jau raginama Evangelijoje. Arijaus šalininkai pradėjo naudoti šias senas maldas kaip irodymą, kad Kristus teturįs tik tarpininko rolę. Pabrėžti Kristaus dievybei, Bažnyčios maldose vis dažniau pradedama minėti visą Trejybę: Tėva, Sūnų ir šventąją Dvasią — Galijoj kilusiose Mišių maldose tiesiog kreipiamasi: “Primk, Šventoji Trejybė” (**Suscipe, sancta Trinitas**).

Kova prieš hereziją išplatino Kristaus Iškūnijimo šventes po visą krikščioniją: vakaruose kilusią Kalėdų šventę ir rytuose kilusią Epifanijos. Paplinta ir Dievo Motinos garbinimas — jos garbei statomos bažnyčios, įvedamos šventės.

Liturgijoje kova už Kristaus dievybę turėjo nelauktas pasekmes: ketvirtame šimtmečiuje smarkiai sumažėja Komunijų priimančiųjų skaičius. Galima tai aiškinti kaip išdavą nuolat keliamos disproporcijos tarp Kristaus dieviškumo ir žmogaus nuodėminumo. Šv. Jonas Auksaburnis kalba apie “baisiąją auką”, — tie, kurie artinasi prie Dievo stalo, tai tegali daryti su baimė ir drebėjimu (4, 19 psl.).

Dėl kovos prieš Arijų įvyksta aiškus posūkis teologijoje.

“Tol, kol krikščionybės pirmynis tikslas buvo nugalėti pasaulį, kol krikščionybės šviesa stovėjo opozicijoje pagoniškai tamsai, ji krikščioniškąją mintį pristatė kaip **gerąją žinią apie išgelbėjimą**, kuri gyva Kristuje. Bet dabar, kai grasoma tikėjimui paslaptinųjų dieviškųjų asmenų santykių, tikrasis tikėjimas yra matomas kaip **fides Trinitatis**” (5, 33 psl.). Kristaus dievybės pabrėžimas privedė prie Dievo ir Kristaus sąvokų suplakimo ankstyvuosiuose Viduramžiuose. To išvadoje prisimirstama apie Kristaus žmogiškumą — Kristaus tarpininkavimas darosi vis sunkiau suprantamas. Žmonių pamaldumas su dideliu entuziazmu krypsta į šventuosius — jų akyse jie darosi tiltu į Dievą.

Keičiasi ir žvilgsnis į Bažnyčią: nors dar ir Viduramžiais ji vadinama motina, bet jau i Bažnyčią žiūrima kaip i valdovę. Pavyzdžiui, iki tryliktojo šimtmečio Didžiojo Šeštadienio **Exultet** rankraščiuose buvo iliustruojama motinos Bažnyčios figūra, gi nuo šio šimtmečio jos vietoje randama vyskupo iliustracija. Bažnyčios, kaip šventosios tautos, sąvoka vis tamsėja — tik kunigija tesupranta liturginę kalbą, tik kunigui leista prieti prie altoriaus Mišių aukai. Nuo dabar jis pradeda melstis kanono maldas tyliu balsu, gi altorius vis tolyn ir tolyn stumiamas i bažnyčios gilumą. “Bažnyčia pagrindinai pradedama atstovauti tik kunigų. Bendruomeninis viešos maldos charakteris, kuris buvo taip prasmingas ankstyvajai krikščionybei, pradeda trupėti iš pamatų” (5, 60 psl.).

Nuo Eucharistijos imama atsisukti. Komunija darosi vis retesnė ir retesnė, kad pagaliau Laterano Susirinkimas 1212 m. pareikalavo tikinčiųjų

priimti Komuniją nors kartą per metus (7, 93 psl.). Ir tai krikščioniškaisiais Viduramžiais! Iš viso, šventumo samprata labai susilpnėjęs: maldose dominuoja savęs kaltinimas, nevertumo jausmas — neįtampa dalyvavimo Kristaus šventume, nežiūrint visos žmogiškos prigimties silpnybių. Auga visai naujas santykis su Eucharistija. Kyla sąjūdis, kurio tikslas ne prisartinimas, bet atsitolinimas: Švenčiausias Sakramentas garbinamas iš tolo: jis ne valgomas, bet tik garbinamas. Šiuo laiku Mišiose įvedamas pakylėjimas po konsekracijos, Švenčiausiojo išstatymas ant altoriaus, iškilmingos procesijos.

Pasauliečių dalyvavimas Mišiose nyksta. Giedojimą perima choras. Viduramžių gale tikintieji jau yra be žado. Tiesa, yra atgimimo žymių — paskutiniaisiais šimtmečiais giedojimas sava kalba grįžta ryšium su pamokslu. Šiaip Mišiose dalyvaujama nebe Komunija, bet auka, „užperkant“ Mišias. Mišioms siūlomos maldos nebeseka kunigo maldų — visos Mišios padaroma alegorija išganymo istorijai: štai rankų nusiplovimas simboliuoja Pilotą...

Liturgines formas užantspauduoja Tridento Suvažiamas. Pijus V reformuoja brevijorių (1568 m.) ir mišiolą (1570 m.). Visi įpareigojami sekti nurodytą formą. Gaila, kad nepanaudota proga atstatyti liturgiją į ankstyvesnį grožį ir paprastumą. Tačiau ne dabar laikas atstatyti bendruomenės vaidmenį liturgijoje: tai būtų palaikyta nusileidimu ką tik nuo Bažnyčios atskilusiems protestantams. Todėl Mišių liturgija užšaldoma su visom viduramžių priemonėmis: kunigo privačiom maldom prieš Mišias — ministrantūra, po Mišių — paskuti-

ne evangelija. Bažnyčios šūkis šiuo laiku yra disciplina; todėl laikigas, laikantis Mišias, turi skaityti **Introit, Gloria, Credo, Sanctus**, nors gal tuos pačius žodžius choras ir labai pamaldžiai gieda...

Baroko periode liaudies viešas pamaldumas krypta nuo Mišių į vakarines pamaldas, į procesijas bei religinius festivalius. Marijos garbinimas jungiamas su Švč. Sakramento garbinimu vakaro pamaldose. Gausybė novenų. Šventųjų garbinimas užleidžia vietą mergelės Marijos garbinimui; monstrencija užima relikvario vietą. Mišios darosi grynai kunigo auka, kurią tikintieji pamaldžiai stebi. „Todėl niekam, išskyrus kelis prancūzų teologus, nebuvo keista išgirsti popiežiaus Aleksandro VII draudimą 1661 m. versti Mišių maldas į dienos kalbą. Šis draudimas buvo atnaujintas Pijaus IX 1857 m. ir pakeistas tik Leono XIII 1897“ (2, 14 psl.).

Nuo Tridento Susirinkimo iki popiežiaus Pijaus X — tris šimtus metų, liturgija buvo šaldytuve. Tai buvo legalizmo žydėjimo amžiai. Pijus X apkarpė vešliai išbujojusį šventųjų ciklą liturgijoje, duodamas vėl ryškesnę vietą išgelbėjimo istorijos ciklui. Pijaus X raginimas dažnesnei Komunijai buvo pirmas žingsnis grįžti prie bendruomeninio liturgijos prado. Pijus XII reformavo Šventosios Savaitės liturgiją, tapdamas pirmuoju popiežium po Pijaus X, kuris drįso pakeisti liturginį ritualą. Ir štai pagaliau Jonas XXIII plačiai atvėrė Bažnyčios langus, sušaukdamas antrašį Vatikano Susirinkimą, kurio pats pirmasis darbas ir yra liturgijos reforma.

Istorinis žvilgsnis mums parodė, kaip liturgija vystėsi: augo kovų su atskalūnais išdavoje, keitėsi su besikei-

čiančiu Bažnyčios veidu. Mes jau galime padaryti vieną išvadą: liturgijos evoliucija suliejo daug skirtingų srovių į vieną. Iki šešiolikto šimtmečio liturgija nuolat keitėsi: kitimą sustabdė Pijaus V mišiolio reforma (7, 39, 43 psl.). Ši analizė mus verčia pakeisti nuomonę, kad liturgijos apeigos yra nepaliečiamos ir nesikeičiančios kaip ir Dievo Žodis (5, 90 psl.).

KNYGOS TOLIMESNIAM SKAITYMIUI

Liturginio atsinaujinimo klausimais paskutiniaisiais metais pasirodė daug knygų, kurių tik kelias čia paminime. (1) Robert W. Hovda redaguota „Sunday Morning Crisis“ yra geras įvadas į visą liturginį sąjūdį. Apie liturgijos dvasią daug minčių rasi (2) Godfrey Diekmann, O.S.B., knygoje „Come, Let Us Worship“. Asmens augimo klausimui liturgijoje įdomi (3) Dietrich von Hildebrand knyga „Liturgy and Personality“. Jei domina pirmųjų krikščionybės amžių liturgija, žiūrėk Josef A. Jungmann, S.J., knygą (4) „The Early Liturgy“ ir (5) „Pastoral Liturgy“. Labai gyvai parašyta ir jaunimui skirta yra Hans Küng maža knygutė (6) „That The World May Believe“. Apie liturgijos atgimimą straipsnių rasi T. Diekmann dedikuotoj, kun. F. R. McManus redaguotoj knygoj (7) „The Revival of the Liturgy“. Žvilgsnį į ateitį paąstrins Adrien Nocent knyga (8) „The Future of the Liturgy“. Didelis liturginio atsinaujinimo dokumentas yra Pijaus XII enciklika (9) „Mediator Dei“. Apie liturginį gyvenimą parapijoj aštrių komentarų rasi H. A. Reinhold knygoje (10) „The American Parish and the Roman Liturgy“.

Mokslo Akademija

1964 m. rugsėjo 5-7 d. Niujorke įvykusio L.K.M.A. šeštojo suvažiavimo paskaitų ištraukos ir išvados (apie suvažiavimą žiūrėk šio numerio 292 psl. "Mokslo Akademija")

"Vertybių prasmė materializmo akivaizdoje", prof. Juozo Navicko įvadinė paskaita suvažiavimo atidaryme

L. K. M. AKADEMIJOS pirmininkas A. Liuima, S. J., atidaromoje kalboje apibūdinęs šiuos laikus kaip "kovą už žmonijos didybę", nurodė ir šios Akademijos uždavinius kūrybinėmis mokslo pastangomis kaupti istorijos tekme žmonijai sukilinti (žr. "L. L." šio nr. 289 psl.). Kadangi šiais laikais tiems tikslams ypač graso materializmas, o "būti atviram priešiškos pasaulėžiūros problemoms yra gera priemonė ne tik tobuliau pažinti dabarties intelektualinį klimatą, bet kartu pagilinti savo pažiūras", todėl "vienas iš svarbiausių šio suvažiavimo uždavinių yra užmegzti ir išvystyti teologinį, filosofinį ir mokslinį pokalbį su materializmu", pastebėjo dr. J. Navickas suvažiavimo įvadinėje paskaitoje. Gvildendamas toliau temą "Vertybių prasmė materializmo akivaizdoje", jis priėjo sekančias išvadas:

ĮSIGILINĖ į šių (aksiologinių) vertybių prigimtį, nepastebėsime jose jokio medžiagiškumo ar daiktiškumo. Negalime prileisti, kad kokybinių vertybių medžiagiškumas yra mūsų neapsižiūrėjimo padarinys. Priešingai, šios vertybės yra per daug prasmingos, per daug akivaizdžios, per daug reikšmingos, per daug įtakingos, kad galėtume rimtai abejoti jų vieninteliškumu ir veržtis į materializmo akligatvį. Kuomet žavimės asmens duosnumu, kuomet kalbame apie atsakomybę tiesai, kuomet branginame laisvę, kuomet giriamo grožį, kuomet stebimės išmintimi, mes žinome, kad stovime ne prieš iliuzijas, bet prieš besąlyginės svarbos dalykus ir autentiškos rūšies realybes.

Mes aiškiai suprantame, kad taip suprastoms vertybėms materializme nėra vietos. Mes ypatingai apgailestaujame, kad ši filosofija yra bejėgė prieš redukcijos metodą, kuris teisingumą paverčia paprastu legalizmu, meilę — sublimuotu lytiniu geismu, draugystę — socialiniu instinktu, o etines vertybes suveda į kompleksų sąvokas. Bet kaip tik dėl to mes norėtume pabrėžti aksiologinių vertybių vieninteliškumą ir autentiškumą. Atkirsdami daiktus nuo jiems priklausomos vertės ir nepripažindami kokybinėms vertybėms jų nemedžiagiškumo, mes tikrovę nuprasminam, neleidami jai būti tokia, kokia ji iš tikrųjų yra. Niekas taip gerai nenušviečia tikrovės, niekas taip iškalbiai neliudija apie žmogaus dvasinę prigimtį ir Būties Pagrindą, kaip kokybinės vertybės. Todėl ir nesuabejojame, kad kokybinių vertybių klausimo išsprendimas gali tvirtai ir racionaliai pagrįsti žmogaus pagrindinį apsisprendimą gyvenimo ir visos tikrovės atžvilgiu.

Prof. Juozas Navickas

“Filosofinė medžiagos samprata”, kun. dr. Felikso Jucevičiaus paskaita filosofijos sekcijoje

Materializmo problemą toliau svarstydamas, savo paskaitoje “Filosofinė medžiagos samprata” kun. dr. F. Jucevičius rado tiek Aristotelį, tiek dialektinį materializmą nepakankamai išaiškinančius modernių griežtųjų mokslų duomenis (paskaita sukėlė karštas diskusijas). Prelegentas taip suglaudė savo išvadas:

ARISTOTELIO filosofinis pažinimas buvo metafizinė problema. Jis nori pažinti pasaulį galutiniuose principuose, t. y. savo esmėje. Materijos filosofija, kaip jo filosofija apskritai, yra esmių filosofija. Jos priklauso nuo mąstymo logikos ir žodis yra tos tiesos pagrindinis simbolis. Gi modernioji fizika atsisako iš viso spręsti studijuojamo objekto esmės klausimą. Ji tesidomi tik jo struktūra. Jos pažintoji tiesa remiasi bandymais, o jos simboliai yra skaičiai ir metafizinės formulės. Žodžiu, Aristotelio materijos filosofija ir modernioji fizika turi kaip objektą kitus pasaulius ir reiškia du skirtingus mąstymo būdus. Turėdami tai omenyje, mes galime suprasti, kodėl Aristotelio filosofija sunkiai derinasi su moderniosios fizikos samprotavimais apie materiją.

KADANGI DIALEKTIKA nėra gamtos dėsnis, tai savaime aišku, kad ji negali būti nei įstatymu minčiai. Tai, ką marksistai vadina dialektinės minties kategorijomis, k. a. perėjimu iš kiekybės į kokybę, prieštarybių sklaida, neigimo neigimas tėra tik metafizinis žaidimas aprioriniais modeliais bei simboliais. Kad taip iš tikrųjų yra, parodo fizikos istorija. Kokią fizikos šaką beimsime, mokslininkai pagalbom šaukiasi ne dialektines kategorijas, bet bandymus, loginę analizę ir matematinis formulavimus. Šito metodo laikydamiesi, jie sukūrė ir dabartinio pasaulio viziją. Aišku, tai dar nereiškia, kad fizikų pasaulis yra vienintelis galimas pasaulis. Bet iki šiol jis atrodo esąs vienintelis tikras pasaulis.

Kun. dr. Feliksas Jucevičius

“Kaltės sąvoka ir rolė psichinių sutrikimų vystimesi”, prof. Antano Sužiedėlio paskaita pedagogikos ir psichologijos sekcijoje

Materialistinės pasaulėžiūros įtakoje esantieji psichologai ir psichiatrai ilgai neatkreipė dėmesio į dvasinius žmogaus aspektus kaip laisvą valią, atsakomybę ir kt. Tik paskutiniuoju laiku imama vis labiau jais susidomėti, juos pripažinti. Taip dr. Mowrer psichinių ligonių gydymui pradėjo naudoti kaltės sąvoką. Dr. Ant. Sužiedėlis, apibūdinamas dr. Mowrer argumentus bei pastangas įvesti kaltės sąvoką į psichiatriją, savo paskaitoje “Kaltės sąvoka ir rolė psichinių sutrikimų vystimesi” prieina sekančias išvadas:

NEBENUSILEIDŽIANT į smulkesnį vertinimą ir nagrinėjimą, tektų pastebėti, kad tikrosios kaltės sąvokos gražinimas psichopatologijos lobynan, tur būt, ir turės kaip tik didžiausią įtaką psichoterapijos srityje. Stebint psichoterapijos praktiką ir jos šiandieninę nesėkmę, neišvengiamai stovi prieš akis tos praktikos neuoseklumas: bandoma juk atstatyti žmogų atsakingą, patikimą, įtaigojant jam, kad jis kaip tik nėra atsakingas už tai, koks jis yra. Norima atsiekti, kad pacientas vestų pagaliau vertingą gyvenimą, atsisakant, net uždraudžiant sau, paciento elgseną vertinti. Goethe yra kažkada pasakęs: “Jei žmones traktuojame tokiais, kokie jie yra, mes juos darome blogesniais. Jeigu laikome, lyg jie būtų tokie, kokie turė-

tų būti, tąsyk tai jiems padedame patapti tu, kuo jie gali patapti". Tikrosios kaltės sąvoka kaip tik ir yra ta — laikyti žmogų atsakingu ir tada, kai jis elgiasi neat-sakingai.

Yra dar ir kitas faktorius, kodėl kaltės sąvokos įtaką pranašaujame būsiančią svarbiausią psichoterapijos srityje. Tas faktorius — tai žmonės, kurie psichoterapija užsiima. Tai nėra žmonės mokslininkai, kurie uoliai laikosi savo kompetencijos ribų ir kuriems kaltės sąvoka nėra patraukli jau vien todėl, kad ji turi teologines ir filosofines konotacijas.

Bendrojoje psichologijoje asmenybės teorijose kaltės konstruktas, jei ir būtų rastas naudingas, veikiai neprigytų. Psichoterapeutai žmonės ne tokie kieti — pagal tradiciją, tai žmonės viską žina. Kaip jų pacientai kalba apie viską, tai psichoterapeu-tai žino ir skelbia apie viską. Taip darė Freudas — buvo daug "ermiderio", ir daug naudos, ir daug bėdos. Tikrosios kaltės skelbėjai ir jų pasekėjai, tikimės, duos psi-chologijai naudos; žinia, ir daug bėdos.

— Prof. Antanas Sužiedėlis

“Pavėluotas Lietuvos krikštas”, dr. Juozo Jakšto paskaita istori-jos mokslų sekcijoje

Kodėl senovės lietuviai, palyginus su kitais europiečiais, taip vėlai apsikrikštijo? Dr. J. Jakštas, dar kartą perkratydamas to meto istorinius duomenis, prieina išvados, kad lietuvių apsikrikštiji-mą ne tik nepagreitino, bet — priešingai — labiausiai stabdė Lietuvos žemių geidęs ir todėl kry-žių kalavijo pavidalu nešęs Ordinas.

ŠIAIP AR TAIP 1323-24 m. Lietuva buvo atsidūrusi palankiose aplinkybėse tapti krikščioniška. Tik vidaus kovos Livonijoje, kuriose dalyvavo ir lietuviai, o taip pat įsisenėję ordino kėsmai Lietuvos atžvilgiu niekais pavertė rygiečių pastangas. Lie-tuvos krikšto akcija ryšium su Gedimino laiškais aiškiai parodė, kad krikščionybė negali ateiti į Lietuvą per ordiną. Tai gerai suprato Gedimino įpėdiniai, Algirdas ir Kęstutis. Jie mezgė ryšius krikšto reikalui su imperatorium Karoliu IV, susikibę dėl Volynės ir Padolės su lenkais, per šiuos siekė popiežių. Įdomus jų susirašinėji-mas su popiežiais ir šiųjų raginimas krikštytis dera lyg epilogu tai ilgai dramai lietuvių kovų su ordinu. Kaip epilogė paprastai susumuojamas dramos turinys ir dramos išvados, taip ir šiuose susirašinėjimuose primenamos lietuvių kovos su kry-žiuočiais ir raginama iš jų padaryti išvadas — krikštytis. Tuo atžvilgiu itin būdin-gas popiežiaus Grigaliaus XI laiškas (1373) lietuvių valdovams, raginas krikštytis ir vaizduojas juos laukiančią taiką šiais žodžiais: “Liausias karai, kraujo praliejimai, žiaurios mirtys, niekšingos nelaisvės, plėšrieji grobimai, vargingos vergijos, sunkieji darbai, naikinamieji gaisrai ir kitokios neišskaičiuojamos blogybės, kylan-čios iš karo veiksmų” (Teiner, Vetera monumenta Poloniae Lithuaniaeque, 1, 685). Šiais įspūdingais žodžiais ir popiežius pasakė, kad ir netiesiog, jog lietuviams nėra ko iš kryžiuočių laukti ir reikia eiti prie krikšto kitu keliu. Po 13 metų lietuviai ir nuėjo maždaug popiežiaus patartu keliu. Bet juo nuėjo pavėlavę dėl tam tikrų isto-rinių ordino sudarytų aplinkybių. Šiuo atveju visai teisingai pasirodo ir V. T. Pašuto, kai jis trumpai ir drūtai pasako: “Pagrindinė kliūtis lietuviams priimti katalikybę buvo ordinas” (364 psl.). Tik Pašuto savo tezę trumpai ir, manding, nevykusiai mo-tyvuoja. Tebūna mano šis pranešimas platesnė ir, kaip aš tikiu, taiklesnė pašutiš-kos tezės motyvacija.

Dr. Juozas Jakštas

“Vienuolijų reikšmė Lietuvoje”, dr. Viktoro Gidžiūno, O.F.M., paskaita istorijos mokslų sekcijoje

Lietuviams priėmus krikštą, visa eilė vienuolijų mūsų tautoje išvystė savo veiklą, puoselėdamos krikščioniškąją religiją bei kultūrą. Savo paskaitoje kun. dr. V. Gidžiūnas peržvelgė jų veiklą iki reformacijos laikų.

IŠ UŽSILIKUSIŲ UŽUOMENŲ senose kronikose ir oficialiuose dokumentuose matome, kad vienuoliai Lietuvoje kaip ir kituose kraštuose nuo pat pirmųjų žinomų istorijai laikų turėjo ryšių su lietuviais, stengėsi juos krikštyti, šviesti ir kultūrinti, dėl to jų reikšmė Lietuvos gyvenime yra nemaža dar prieš protestantizmo antplūdį. Jų reikšmė dar daugiau iškyla kovoje su protestantais ir protestantizmu nugalėjus. Juk jie pirmieji Lietuvai davė pradžios ir aukštesniasias mokyklas ir net pačią Vilniaus akademiją. Jie išpuošė Lietuvą garsiomis šventovėmis, mūrinėmis skoningai pastatytomis bažnyčiomis ir vienuolynais. Jų dėka lietuvių lūpose skambėjo religinės giesmės ir Lietuva tapo rūpintojėlių ir skausmingų madonų žeme. Jie padėjo kraštui daryti pažangą, džiaugtis jos laimėjimais ir patys pirmieji pajusdavo ir išgyvendavo jos nelaimes. Jie pirmieji būdavo priešų apiplėšiami, nužudomi, ištremiami ir sunaikinami. Užtenka prisiminti tik švedų ir rusų invazijas ir jų siautėjimą 1830 ir 1863 m. ir dabartinę Rusijos komunistų okupaciją. Savo likimą jie surišo su tautos likimu tiek pačioje Lietuvoje, tiek tremtyje. Jie ir dabar nenuleidžia rankų ir darbuojasi dvasinei ir kultūrinei lietuvių tautos gerovei.

Dr. Viktoras Gidžiūnas, O.F.M.

“Veiksniai nulėmę katalikybės atgimimą Lietuvoje”, kun. Rapolo Krasausko paskaita istorijos mokslų sekcijoje

16 amž. ir 17 šimtmečio pirmoje pusėje katalikų Bažnyčios “tarnai”, dažniausiai tik jos beneficijomis besinaudoję, nepasiruošę, neišsimokslinę, apsileidę, neretai net be kunigystės šventimų, ją privedė prie religinės katastrofos. Tokia padėtis padėjo protestantizmui iš Vakarų Europos plisti Lietuvoje. Tik po Tridentino Suvažiavimo prasidėjusios reformos dėka katalikybė Lietuvoje atsigavo. Sekanti ištrauka suglaustai paduota kun. R. Krasausko nuomone, kas labiausiai paveikė katalikišką atgimimą 17 amž. Lietuvoje.

POTRIDENTINIO laikotarpio Lietuvos episkopatas buvo svarbiausias vadovaujans veiksnys katalikybės atgimimo raidoje. Arčiausiai jų stovėjo jų pagelbininkai vyskupai — sufraganai, talkinę jiems administracinio ir pastoracinio darbo srityse bei pavadavę juos, kai jie išvykdavo iš diecezijos ribų ilgesniam laikui. Vyskupų žinioje ir vadovybėje buvo katedrų kapitulos, prelatai ir kanauninkai, kurie, pritaikius Tridento susirinkimo nuostatus, tapo sudrausminti, privalėjo reziduoti savo pareigavietėse, priimti kunigystės šventimus ir eiti kunigiškas pareigas, o ne tik imti naudą iš bažnytinių beneficijų. Vyskupų žinioje ir vadovybėje diecezijose dirbo šiuo metu žymiai paskaitlingėjusi dvasiškija, parengta savose seminarijose... Naujas veiksnys, didele dalimi laimėjęs religinį Lietuvos atgimimą, yra vienuolijos... Popiežiai, nuncijai, episkopatas ir dvasiškija, vienuolijos, mokyklos, kolegijos, akademija, seminarijos, sodalijos ir brolijos, — dėka jų katalikybė Lietuvoje išėjo iš ūkanų ir sutemų į saulėtą rytmetį, išaususį jai 17 amž. pirmoj pusėj.

Kun. lic. Rapolas Krasauskas

“Lietuvių tautos kova dėl raidės”, prof. Simo Sužiedėlio paskaita šimto metų nuo spaudos draudimo minėjime

Priverstinis lotyniško alfabeto pakeitimas rusiškuoju po 1863 m. sukilimo buvo tik pradžia pasikešinimo lietuvių visiškai surusinti. Tai gerai nujausdama, mūsų tauta didvyriškai pasipriešino, parodydama savo nepalaužiamą valią savarankiškai mąstyti ir gyventi. Paskaitos pabaigoje prof. S. Sužiedėlis nurodė tiek ryžtingų gynėjų reikšmę gyvai tautai, tiek apgintos raidės prasme tokios tautos dvasiai ir kūrybai.

TAIP NETOLI dar anie niaurūs ir drauge karžygiški spaudos draudimo laikai. Juos čia prisimename dėl to, kad norime palaikyti gyvą ryšį su savo tautos praeitimi. “Kai mūsų ryšys su praeitim nutrūksta, — sako vokietis K. Schumannas, — tauta miršta”. Mirusiam ar nužudytam nebereikia laisvės nei karžygių, ar jie būtų knygnešiai, ar savanoriai - kūrėjai, ar miško broliai. Jie reikalingi tiktai gyvai tautai, ir jie reikalingi mums, kad sektume jų pavyzdžiu — be nuolaidų ir pataikavimų. Kada taip ryžtamės ir kovojame už savo tautą, kovojame gerą kovą, kovojame už tokią vertybę, kuri yra vienintelė ir nepakartojama žmonijos šeimoje. Pasaulinė žmonių bendruomenė laikosi įvairumu ir kultūriniu jų bendradarbiavimu, bet ne tautų naikinimu ar jų sulydimu. Taigi neleistina tautoje naikinti ar keisti net jos vartojamo rašto, be pačios tautos valios, nes tuo būdu gali būti pažeista tautos siela. Aš visada žaviuosi brandžiais Herderio žodžiais, kuriuos jis parašė būdamas Rygoje, ten radęs iš senų laikų dar gyvą ir sultingą vokiečių kalbą. Jis sakė: “Kalboje gyvena visi tautos minčių turtai, jos tradicijos ir istorija, religija ir gyvenimo dėsniai, visa jos širdis ir siela”. Kai lietuvis grynė savąją raidę, jis grynė savo tautos sielą. Jis praėjo pro 40 metų dykumas, kad savo tautą atvestų į Pažadėtąją Žemę — gyvenimo ir kūrybos laisvę. Už tai juos pagerbiame šiuo minėjimu.

Prof. Simas Sužiedėlis

“Konkrečios dabarties gyvenimo tikrovės teologija”, kun. dr. V. Cukuro paskaita teologijos sekcijoje

Papiežiaus Jono XXIII paskleista ir Pauliaus VI kartojama mintis, kad savo apaštalavimo misijoje Bažnyčia turi neatitrūkti nuo žmonių nei nuo jų gyvenimo, bet kalbėti šių dienų kalba ir liesti šių laikų aktualius reikalus, nurodo ir naujos konkretesnės teologijos reikalingumą. Tai skatina ir teologus naujai persvarstyti Dievo apreikštąsias tiesas ir jas konkrečiau pritaikyti gyvenamai situacijai. Pirmieji žingsniai ta linkme jau padaryti. Kun. V. Cukuras savo paskaitoje peržvelgė kai kuriuos naujos egzistencinės teologijos aspektus, liečiančius darbą, istoriją, lyčių santykius, žmogaus laisvę bei mirtį, ir užbaigė sekančiu šios teologijos uždavinių apibrėžimu.

GYVENAMOSIOS TIKROVĖS teologijos uždavinys yra dvigubas: padėti Bažnyčiai sueiti į vaisingą dialogą su sparčiai evoliucionuojančiu pasauliu, kad jo įvairiose fermentacijose, naujai atsirandančiose situacijose ji galėtų atpažinti slaptingą Šventosios Dvasios veikimą Kristaus pažadėta kryptimi — “ut vitam haberent et plus haberent” — tikrosios gyvybės augimo žmonių tarpe; ir antra: kad viso šito daugiasluksnio fermentacijos proceso pagrinduose išskaitytų Apvaizdos vedimą į galutinį visos žemiškosios tikrovės atbaigimą — consummatio.

Ką gi kita šitoji consummatio reiškia, jei ne tai, kad visas Dievo sukurtasis pasaulis, perkeistas, paskutiniąją dieną — paruzijoje — atsiduos visiškam Kristaus-At-

pirkėjo vadovavimui, o Kristus gi pagaliau gražins į Tėvo rankas visą savo šeima ir karalystę, kurią Jisai - Logos, asmeniškai į ją isijungdamas, išstobulino.

Taigi, šiai teologijai rūpi sekti ir interpretuoti tą nuolat augančią, besivystančią būklę, kurioje konkreti žmogaus gyvenimo realybė išsitiesia, būtent, pradedant krikštu — mirtimi Kristuje — baigiant paruzija — prisikėlimu naujame kūne, galutinai isijungiant į prisikėlusį Kristų. Tai giliausia prasme yra *theologia vitae*, *theologia crucis*, istorinė teologija, kuriai tačiau rūpi šis, konkretus *k a i r o s* — “Dievo dovanotasis laiko akimirksnis” (Hebr. 4, 15-16).

Kun. dr. Valdemaras Cukuras

“Laisvė enciklikos *Pacem in terris* šviesoje”, prof. Antano Musteikio paskaita politinių ir socialinių mokslų sekcijoje

Prelegentas svarstė, ar, palyginus “*Pacem in terris*” enciklikoje apibrėžtą laisvę su komunistų praktikuojama “*priverstine laisve*”, yra įmanomas dialogas tarp krikščionijos ir komunistinių kraštų. Nagrinėjant jautrią problemą, beveik neišvengiamai tenka pasirinkti arba neutralų, objektyvų, bet dažnai ir naivų *atokųjį priėjimą*, arba subjektyvų, intymų, gilesnį, bet kartu ir šališkesnį pergyvenusio dalyvio *ketvirtojo matavimo* vertinimą. “*Pacem in terris*” enciklikoje daugiau naudotasi atokiuoju žvilgsniu. Ten daromas skirtumas tarp teorijos ir praktikos, tarp filosofinio mokslo ir jo iššauktu istorinio sąjūdžio. Bažnyčiai šiuo metu einant inkarnacine linkme, t. y. stengiantis bendravimu dalyvauti kultūroje, dėl kai kurių praktinių tikslų santykių palaikymas tarp Sovietų Sąjungos ir Vatikano gali būti rastas patogus ar naudingas. Tačiau ar šioje konkrečioje dabartyje toks dialogas yra įmanomas? Į šį klausimą prof. Ant. Musteikis atsako savo paskaitos išvadinėmis mintimis.

KAIP MŪSŲ DUOMENYS religinės laisvės bei varžymų rėmuose rodo, popiežiaus Jono XXIII išskyrimas teorijos ir praktikos yra tvirtai pagrįstas. Tokį išskyrimą rasime ir kitose srityse, pvz. ekonominėje, kur vietoj laukiamo atlyginimo “kiekvienam pagal reikalą” (Sovietų Sąjungoje — Red.) isivyravo toks skurdas, kad masės žmonių privalo “kombinuoti” (užsidirbti naktimis, išivelti į juodąją rinką ar nuolat graibstyti vadinamą valstybinį turta). Jei teoriniai marksizmo postulatai, kaip jie yra komunistinių ideologų formuluojami, neturi nieko bendro su Vakaruose suvokiama laisve, tai praktiškosios laisvės apraiškos, atrodo, privalėtų vesti į Rytų-Vakarų dialogą.

Mums rūpi vaisingas dialogas. Minimalios tokio dialogo sąlygos nėra įmanomos be tam tikro “viešojo susitarimo” (*public consensus*), ir šis turėtų būti bendras abiem dialogo partneriams. Tokį “viešąjį susitarimą” John Courtney Murray, S. J., suvokia kaip “nesąlygotą principą, kuris pajėgia apspręsti dalykus, susietus su tikslais, o taip pat ir su priemonėmis” (“*We hold these truths*”, 108 psl.). Kadangi galutinai komunistinio marksizmo ir krikščionybės tikslai yra išskirtinai prieštarauja, tenka siekti kokių nors ribotų, konkrečių problemų sureguliuavimo, pvz. nustatant bent dalines tolerancijos ribas tarp valstybės ir Bažnyčios už geležinės uždangos. Tačiau ir čia esminė tokio dialogo sąlyga reikalauja bendrų priemonių pripažinimo, t. y. užtikrinimo, kad abi šalys vienodai suvokia ir išipareigoja vykdyti bendras “žaidimo taisykles”. Anksčiau iškelti duomenys apie konkrečius religinės laisvės pavidalus masėse bei žemuosiuose pareigūnuose implikuoja “viešojo sutarimo” tarp dalies Rytų ir Vakarų galiojimą. Bet tokio sutarimo kaip tik pasigendame tarp kitos Rytų dalies, oficialiųjų bei aukštesniųjų pareigūnų atstovaujamos, kuri pagrindai ir apsprendžia kiekvieną svarbesnę situaciją. Čia susiduria dvi moralės: viena pagrįsta tuo, kas bet koku būdu padeda stiprėti komunistų partijai, kita — daugiau ar mažiau atremta į prigimties teisę. Tad ir galimas dialogas, paremtas dve-

jopos moralės, dvejopos laisvės ir kt. sąvokomis, negali atnešti pastovesnių vaisių. Charakteringas tokio dialogo pavyzdys įvyko pereiniais Bažnyčios Visuotinio Susirinkimo metais. Kaip minėjom, vienas aukščiausių ir oficialiausių Sovietų Sąjungos atstovų apsilankė pas popiežių Vatikane — matyti, tikslu išspręsti kokią nors aprėžto dydžio problemą — ir tais pat metais atsiuntė į Susirinkimą vadinamą “Lietuvos katalikų” delegaciją iš aštuonių asmenų, kai tik vienas dvasininkas iš tikro turėjo atstovavimo teisę. O ketvirtojo matavimo stebėtojas tų atstovų tarpe aiškiausiai juto Didžiojo Brolio fatališką priežiūrą, sukaustančią bet kokią spontaniškos laisvės pasireiškimą. Jau pats audiencijos paskyrimo Aleksandriui Adžubiejui faktas to stebėtojo akimis reiškė beveik susitaikymą su **status quo** arba bent linkimą į tai. Tuo tarpu atokiojo priėjimo stebėtojas privalėjo rinktis vieną iš dviejų blygybių, kuri mažiau atneštų žalos. Panašaus pobūdžio pasirinkimą turėjo pasidaryti ir popiežius Pijus XII, kai, gelbėdamas nacizmo aukas — katalikus ir žydus, atsiribojo nuo tiesioginio Hitlerio pasmerkimo. Kontroversinius to sprendimo atgarsius neseniai sukėlė Rolf Hochhuto drama “Vietininkas”. Atrodo, kad popiežiaus Pijaus XII pasirinkimas “mažesniojo blogio” išgelbėjo daugiau katalikų ir žydų. Ar popiežiaus Jono XXIII bandymas rinktis “mažesni blogį” davė geresnių vaisių, abejotina, nors tam patvirtinti reikia ilgesnio laiko perspektyvos.

Ketvirtojo matavimo tyrinėtojai pasipiktino buvusio prezidento D. D. Eisenhowerio pakvietimu diktatoriaus N. Chruščiovo į viešnagę Amerikoje; jų dialogas beveik jokių konkrečių vaisių nedavė. Jis tik priminė George Orwellio gyvulių farmos epizodą, kur naivūs žmonės pasikviečia kiaules kortoms lošti prie to paties stalo, ir stebėtojas pagaliau neatskiria, kur čia kiaulės, o kur žmonės... Popiežius Jonas XXIII to išvengė, iš karto pareiškdamas, kad tokiam dialogui laikas nėra pribrendęs. Tūkstančiai ketvirtojo matavimo stebėtojai tokią nuomonę senokai pareiškė, tik jų laikysena, kaip žinom, nėra objektyvi, nes sąlygota jų ir jų giminių bei tautiečių kančių ir pralieto kraujo, kuris dar nėra nuplautas... Jų nuomonė yra mažumos nuomonė, tačiau tiesa nebūtinai slypi daugumos pusėje. Tokia mažuma visuomet laukia tiesesnio žodžio iš aukščiausio dvasinio ganytojo nei iš pasaulietiško vadovo, dažniau sąlygotu veiksmingumo diplomatijos. Kad tas žodis nuvestų krikščionių okupuotoje Lietuvoje į gilesnes katakombas, neatrodo.

Neigiamai atsakant į klausimą, ar yra pribrendęs laikas vaisingam Rytų-Vakarų dialogui, tenka taip pat reliatyviai žiūrėti į vakariečių suvoktą dvejopą šaltojo karo sprendimų būdą. Tuo tarpu nėra vaisingas nei branduolinis karas, nei derybos. Kokie yra kiti keliai, jau bus sunkiau atsakyti, tik tai jau nėra šio tyrinėjimo uždavinys.

Prof. Antanas Musteikis

Suvažiavimo programoje buvo visa eilė kitų vertingų paskaitų: prof. A. Salio “Lietuvių kalbos raida dabartinėje Lietuvoje”, prof. A. Senno “Neišspręsti lietuvių kalbotyros klausimai” (nuskaityta), A. Vaičiulaičio “Dabartinės lietuvių literatūros problemos”, dr. Z. Danilevičiaus “Vėžio etiologija”, dr. A. Griniaus “Hormonai moderniojoje terapijoje ir patologijoje”, dr. D. Jasaičio “Raudonasis ir rudasis genocidas Lietuvoje”, dr. K. Matulaičio, M.I.C., “Arkivyskupas P. Karevičius”, prof. R. Zalubo “Retųjų žemių spektrai ir jų atominė struktūra”, prof. R. Kontrimo “Epitaksinis kristalų ir transistorių augimas”, dr. J. Gylio “Eksperimentiniai vaistų terapijos aspektai prieš psichines ligas”, dr. J. Genio “Augalų genetika”, prof. B. Kazlo “Krikščioniškos valstybės ir visuomenės sąvokos raida”, dr. P. Brazio, M.I.C., “Psichoanalizė katalikų mokslo šviesoje” ir prof. A. Liuimos, S. J., “Gyvosios dvasios uždaviniai materializmo akivaizdoje”. Jų ištraukos dėl jų specifinių temų ar kitų priežasčių čia netalpinamos, tačiau kiekviena jų praturtino Mokslo Akademijos suvažiavimą. Laukiame visų paskaitų pasirodant L.K.M. Akademijos “Suvažiavimo darbuose”.

PAKIRAČIUS PLEČIANT

PIRMASIS PASISAKYMAS APIE SPAUDĄ

Spaudos reikalų paskelbėme anketą ("L. L.", liepa, 227 p.). Čia — pirmasis atsakymas.

INFORMACIJA

Norėtusi, kad žinių reportažai būtų apvalyti nuo nerimtų komentarų. Gaunasi tikrai prastas ispūdis, kai žinių pateikime išipainioja frazės: "užkulisinių jėgų veikiamas", "tam tikrų sluoksnių įtakoje" ir kt. Tegu tad redakcija paaiškina kas tos "užkulisinės jėgos" ir "tie tam tikri sluoksniai". Ar jie Mafia, ar komunistai, ar dar ten kokie kitoki. Naudojant tuos terminus, jų nepaaiškinus, susidaro nepasitikėjimo ir šmeižimo dvasia.

Per dažnai pasitaiko gryno neapdairumo, sudedant parašus po fotografijomis. Taip, neperseniausiai tilpusi jaučiais ariančio jordaniečio nuotrauka buvo pavadinta "Jordanano ūkininkas aria **asilu**"!!! (Buvau nutaręs šios pastabos, kaip nereikšmingos, nedėti, tačiau, kai po vieno laikraščio iliustracija aš pats buvau pagerbtas pranciškonų provincijolo pavarde ir titulu, nutariau, kad visas reikalas gal jau nėra toks nereikšmingas — Red.)

Daugelis jaunesniųjų, jau čia mokslus baigusiu skaitytojų, neranda savo įsitikinimams atgarsio laikraščiuose, kur rašoma apie "taip vadinamas civilines teises", kur abejingai žiūrima į neturto problemą.

Kiekvienas politinis įvykis,

net ir Amerikos vidaus, vertinamas pagal tai, kiek jis tiesioginiai bus naudingas ar ne-naudingas komunistams. Žmonijos gerovė — dvasinė ir fizinė — turėtų būti viso ko centre. Jei ja nesirūpins Vakarai, galime būti tikri, kad "pasirūpins" komunistai. Bendrai paėmus, lietuvių laikraščiai linkę į labai primityvų juoda - balta įvykių sprendimą.

Norėtusi daugiau informacijos apie Lietuvos gyvenimą. Šalia įvairių blogybių dabartinėje Lietuvoje, norėtusi dažniau išgirsti ir teigiamų įvykių vertinimų. Nesudarant keblumų Lietuvoje gyvenantiems, galėtų spauda informuoti apie menininkų, sportininkų laimėjimus, mokslininkų — gamtos, medicinos ir technologijos sričių tyrinėjimus. Kiekvienais metais išeina studentų laidos — įdomu būtų sužinoti, gal statistikos būdu, kokios studijų šakos, studentų skaičiai ir t. t. Visa tai parodytų mūsų jaunimui, kad Lietuvoj likęs tautos kamienas yra gajus ir gabus.

DISKUSIJOS

Diskusijoms sukelti redakcijos turėtų kviesti skirtingų nusistatymų žmones pateikti savo nuomones jų laikraščiu skiltyse. Straipsniai turėtų būti racionalūs, vengiant emocijų ir nedaug reiškiančių bendrybių. Laikraščio skaitytojai, žinodami, kad redakcija tą asmenį kvietė pasisakyti, ji taip pat pagerbdami, santū-

riai reaguotų į jo straipsni. Abiejų pusių dalyviai būtinai turi pasirašyti pilna pavarde. Svarbu atvirumas. Neišeiti į diskusijas, prieš tai nusistačius, kad į visus oponento pareiškimus būtinai bus priešingai reaguojama. Paprastai abi pusės turi gerų minčių, jas kaip tokias, redakcija turėtų priimti. Bandyti simpoziumus.

FORMAVIMAS

Bendrai turėtų būti raginama garsinti Lietuvos vardą, jos dabartinę padėtį ir siekti ko giliausio išsimokslinimo savo srityje. Lietuviu visuomenėje jaučiasi didelis geto mentalitetas. Turėtų būti teigiamai pristatomi asmenys, patekę į amerikietiškaji organizacini, kultūrinį ar mokslinį gyvenimą. Dažnai amerikiečių plotmėje pasireiškusių lietuvių darbai nepakankamai įvertinami, prikaišiojant, kam tie žmonės savo talentus neša kitur, o ne lietuvių tarpe juos naudoja. Kaip tik tie talentai ir sugebėjimai, išnešti už lietuviškų visuomenės ribų, daugiau garsina Lietuvos vardą.

Tad, teragina spauda lietuvių veiklai, platesne to žodžio prasme. Savo srities geras specialistas pasitarnauja lietuvių tautai kiekviena syki, kai, iškilus problemai, jo bendradarbiai vienas kitam pataria: "Go ask Vytaas."

VIENYBĖ

Redakcijos turėtų pripažinti kitų ideologinių ir politinių grupių gerus pasiūlymus ir nuveiktus darbus.

Antanas ir Gintarė Ivaškai

AUKA ŠEIMOJ... RUTINA PROFESIJOJ...

Liepos numeryje *talpino-me Betty Friedan naujas pažiūras į moters darbą: neužsiimti vien motinos, virėjos ir skalbėjos pareigomis, bet dirbti ir specialioj mėgiamoj profesijoj* (žr. 234 psl.). *Peritame numeryje G. Ivaškienė kritiškai vertino tą pažiūrą* (žr. 277 psl.). Dabar tuo pačiu klausimu pasisako B. Mažeikienė.

Amerikiečiams labai charakteringa kiekvieną naujesnę ir originalesnę mintį pasisavinti per naktį, kaip absoliučią teisybę. Taip atsitiko ir su "The Feminine Mystique". Nors autorė labai taikliai ir įtikinančiai išskėlė kai kuriuos faktus ir pasakė daug tiesos, tačiau jos galutinis siūlomas "happy ending" — yra labai naivus. Tas problemas, kurios slegia tiek modernų vyrą, tiek moterį nagrinėja ir socialiniai, ir mediciniški, ir psichoanalitiniai mokslai, tačiau jiems galutinės diagnozės surast dar nepavyko. Autorė tuo tarpu išganymą randa pasiūlyme: susikurk profesiją ir dirbk.

Pirmiausia, tokių moterų, apie kurias kalba autorė, mūsų visuomenėj yra labai maža dalis, kaip rašytojų, menininkių, mokslininkių. Ir tos daugumoje savo srityse jau dirba, atseit, turėtų būt laimingos ir be jokių problemų. Faktas gi yra tas, kad jei yra koks nepasitenkinimas, tai jis vyrauja

tų vidutinių moterų tarpe be jokių ypatingų gabumų ar užsimojimų. Ar jos "suras save", palikusios namus ir nuėjusios rašyti rašoma mašinėle ar barškindamos per dieną komptometrą? Arba sekretorės, biznio didelių departamentų viršininkės, mokytojos ir kt.? Ar bet koks darbas ir profesija nėra rutina? Net gydytojo, inžinieriaus ir kitų profesijų žmonių darbas per eilę metų irgi pasidaro rutina. Didesnė rutina, negu ta amžinai neįdomi virtuvė. Šiais laikais išvirti košę kartais būna idomiau, negu būti didelės kompanijos vykdomuoju viršininku, nes, verdant košę, gali į ją pridėti prieskonių, kurių tik nori, ir, ją maišydama, gali galvoti mintis tokias, kokias tik tavo fantazija išneša. Tuo tarpu, būdamas departamento viršininku, tu esi įstatytas į kompanijos griežtai išdirbtus rėmus. Tu turi būti apsirengęs, turi kalbėti, galvoti ir visą savo gyvenimą taip tvarkyti, kad reprezentuotum muilą ar koki kitą stabą, iš kurio tu valgai duoną.

Rimti mokslininkai visas problemas kaip tik ir kildina iš darbo ir profesijų, kurios pasidarė labai specializuotos, nekūrybingos ir kuriose žmogus nustoja savo asmenybės ir virsta iškamša, nes jis nesiirenka draugų pagal savo skonį, bet pagal tai, koks jo socialinis statusas, jis ir jo žmona yra priversti bendrauti su žmonėmis tokia forma ir pa-

gal tokį etiketą, kokio reikalauja korporacija, žaisti tokius žaidimus ir pramogauti taip, kaip daro dauguma, ar jam tai patinka, ar ne.

Atrodo, kad vyras dažnai pavydi moteriai jos gero gyvenimo namuose, nes ji turi laiko ir pasiskaityti, ir, jei turi pinigų, jai durys atviros į visus gyvenimo malonumus. Vyras tuo tarpu neturi laiko net knygos perskaityti. Jei moteris, aptvarkius namus ir vaikus, neranda ką veikti, nuobodžiauja arba per dienas trina ir taip jau labai blizgančias grindis ir nemoka išnaudoti tų visų kultūrinių galimybių, kurioms ji turi pakankamai laiko, tai čia jau bėda su jos psichiniu mentalitetu. Ji greičiausiai labai patenkinata tas grindis trindama.

Iš moterų visi laukia tik pasiaukojimo, atsidavimo kitiems ir visai niekas nepaiso jos žmogiškų aspiracijų, sako autorė. O kas gi nesiaukoja? Ar vyras, dirbdamas šeimai nuo ryto iki vakaro, nesiaukoja ir jam nelieka tikrai tiek daug laiko "žmogiškoms aspiracijoms", kaip žmonai. Ar nesiaukoja vaikai mokydamiesi, iš kurių mes laukiame ateity ir sau paramos? Aukojasi visi, moteris gal kai kur daugiau negu kiti, bet jai nuo tos aukos ir lieka daugiau laiko sau, jei ji neturi profesijos ir nedirba.

Tos, kurios viską turi ir nebežino, ko nori, mažiausiai nori išigyti profesiją ir užsikrauti sau ant galvos tokią sunkią (nukelta į sekantį puslapį)

FROSINONĖS PROVINCIJA

NEIŠDALINTOS ANTKLODĖS

Kas nori važiuoti iš Romos į Neapolį, tas gali pasirinkti du keliu: arba Via Appia, arba Via Casilina. Via Appia eina pajūriu per Littorijos apskritį, o Via Casilina kerta išilgai

AUKA ŠEIMOJ... (iš 309 psl.)

rutiną. Su jomis bėda yra ta pati, kaip ir su visais amerikiečiais. Jos nori turėti absoliučią laimę šioj žemėj ir galvoja, kad pinigais ir amerikietiškos formulės turėtų ją sukurti. Jei jos neranda absoliučios laimės ir meilės šeimoj, jos skiriasi ar jaučiasi labai nelaimingos. Mes, europiečiai, daugiau ar mažiau esame užauginti tokiose pažiūrose, kad nieko žemėje nėra tobulo, kad žemė yra bausmės vieta ir tik rojų žmogus galės būti visai laimingas, ir žiūrime į vedybas, šeimą ir gyvenimą bendrai, kaip į kovą su visais nusivilimais, kaip į prisitaikymą. Amerikiečiai gi yra išitikinę, kad reikia tik surasti atitinkamas formules ir gyvensime laimingai "for ever and ever". Tos formulės ir dygsta viena po kitos ir vėl miršta, o galutinėj išvadovj lieka geriausia ta pati sena doktrina, kurią mokė Kristus: negalvok taip daug apie save, prisimink dažniau savo artimą ir turėk prieš akis ne trumpalaikę, netikrą ir nepastovią laimę žemėj, bet gyvenk taip, kad nebijotum mirti.

B. Mažeikienė

Frosinonės provinciją. Pietinėje tų provincijų dalyje buvo įrengta "Gustavo linija". Triuškindami tą liniją per 8 mėnesius, sąjungininkai sugriovė ir visus joje esančius miestus. Todėl kaip Littorijoj, taip ir Frosinonėj popiežiaus pagalba buvo labai reikalinga.

Frosinonės provincijos šelpimo darbui vadovavo tėv. Pranciškus, labai uolus ir iškalbingas vienuolis. Nors jis savo darbą pradėjo gerokai pavėlavęs, bet neabejojau, kad jis mane pavys ir pralenks. Deja, po mėnesio ar dviejų pradėjau apie tai kitaip galvoti.

Kartą, dalindamas 2,000 antklodžių Littorijos provincijoje, viename miestelyje radau kelis šimtus antklodžių, atvežtų mano kolegos. Pagal vietos klebono pasakojimą, tėv. Pranciškus prižadėjęs tas antklodes išdalinti prieš 2 savaites, bet iki šiol nepasirodęs. Jis vedas misijas ar rekolekcijas ir šelpimo darbui neturįs laiko.

Apie misijas ir rekolekcijas girdėjau ir iš tėv. Pranciškaus lūpų, bet nemaniau, kad jis dėl jų apleis savo tiesiogines pareigas. Dabar, jausdamas šokią tokią kolektyvinę atsakomybę už mūsų komisijos darbą, užėjau pas vieną artimą prelatą Baldelli bendradarbį ir jo paklausiau, kaip veikia virtuvės Frosinonės provincijoje. Jis man atsakė, kad mano kolega atsistatydino. Kai pasibaigs nuvežti

maisto produktai, pasibaigs ir šelpimo darbas.

Nekartą esu matęs žmones taip lengvai ir sumaniai rišant įvairias problemas ir kiekvieną kartą man užvirdavo kraujas. Kaip visuomet tokiomis progomis, taip ir dabar pradėjau kalbėti apie gėdos jausmą, apie lepšiskumą ir apie stogą pasiaukojimo. Galų gale jo paklausiau, ar ir mes, popiežiaus bendradarbiai, pasielsime taip, kaip pasiėlgė žydų kunigai ir levitai, praeidami pro plėšikų sužalotą žmogų, kuriam padėjo ne Dievo tarnai, bet pagonis samarietis. Argi mes nesityčiojam iš Kristaus mokslo, sakydami gražius pamokslus apie artimo meilę ir atsisakydami patarnauti alkanam ir sušalusiam žmogui?

Nežinau, ar tėv. Pranciškus atsistatydino savo valia, ar buvo vyresniųjų atšauktas. Kaip ten bebūtų, mano priekaištas buvo teisingas. Misijos ir rekolekcijos, žinoma, yra geras dalykas. Tačiau, ar negalima buvo jų praveisti tada, kai bus įsteigtos visos virtuvės ir kaip bus išdalintos visos antklodės? Alkanam ir sušalusiam žmogui neįdomios ir misijos.

Gelbėdamasis iš mano priekaištų, komisijos valdininkas pasiūlė man perimti Frosinonės provinciją.

Tokio pasiūlymo nelaukiau net sapne ir nežinojau ką daryti. Galvodamas šiaip ir taip, galų gale sutikau. Littorijos provincijoje visos virtuvės jau buvo įsteigtos ir veikė neblo-

GYVENIMO IŠMINTIS

gai, o Romoj turėjau patikimą ir darbštų sekretorių, kuriuo galėjau pilnai pasitikėti. Todėl galėjau perimti ir Frosinonės provinciją. Tačiau, sutikau su viena sąlyga, būtent, jei gausiu trims dienoms automobilį aplankyti visus vyskopus ir pasižiūrėti, kas iš tiesų padaryta ir ko dar trūksta.

NAUJA SRITĮ APŽIŪRINT

Gavęs automobilį, pradėjau naują darbą. Lygiai prieš vienerius metus išvažiavau iš Romos į Cesano stovyklą, o dabar buvau pakeliui į kitą darbo sritį. Seno darbo pabaigą ir naujo uždavinio pradžią norėjau atšvesti su senąja bendradarbe sesele Aloyza, Cesano seselių vyresniąja. Grįžusi iš Cesano, ji buvo paskirta Palestinos ligoninės vyresniąja.

Mano apsilankymas jai buvo didelė staigmena. Dar labiau ji nustebo, sužinojusi, ką veikiu Littorijos provincijoje ir kodėl važiuoju į Frosinonės apskritį. Kai savo laiku iš vokiečių perėmiau Cesano stovyklos vadovybę, ji mane pavadino bepročiu. Dabar ji buvo kitokios nuomonės ir pridėjo už mano darbą pasimelsti.

“Nežinau,” tariau jai atsiveikindamas, “ar Dievas išklausys jūsų maldos. Dėl viso ko paprašyk seselių ir ligonių, kad ir jie pasimelstų”.

Frosinonės provincija turi 8 mažas, bet senas ir garbingas vyskupijas. Kadangi tris vyskupijas — Soros, Aquino ir

Pontecorvo — valdė vienas vyskupas, iš tiesų man reikėjo aplankyti tik 6 vyskopus. Tačiau, kad gaučiau informacijų iš pirmų šaltinių, nutariau aplankyti ne tik vyskupijų centrus, bet ir kitus miestus.

Geriausias informacijas gavau jau pirmą dieną iš tėv. Rafaelio Bitetti, seno mano draugo ir Anagni kunigų seminarijos rektoriaus. Rektoriu jis buvo jau antrą kartą ir pažino gerai visus vyskopus, kunigus ir provincijos autoritetus. Pasikalbėjęs su juo apie dvi valandas, jaučiau žemę po kojomis ir galėjau drąsiai važiuoti pas vyskopus.

Pirmą dieną galėjau aplankyti tik du vyskupu: Alatri ir Veroli. Abu vyskupai pergyveno karo nelaimę kartu su savo tikinčiaisiais, abu nepaisė mirties pavojų ir padėjo žmonėms, kiek galėdami. Ypačiai didelį išpuolį man padarė Alatri vyskupas, kuklios išorės, bet didelės energijos, geležinės valios ir didvyriško pasiaukojimo vyras. Gelbėdamas žmones nuo mirties pavojaus, jis rizikavo savo gyvybę, ir nei kiek nesistebiu, kad Italijos valdžios buvo apdovanojamas kariniu ordinu. Jei kas nors, tai tikrai šis vyskupas užsitarnavo tokią garbę.

Iš vyskupų ir tėv. Bitetti pasakojimų man buvo aišku, kad labiausiai nuo karo nukentėjęs buvo pats Frosinonės miestas ir visa eilė miestų ir miestelių, esančių prie pat Via Casilina kelio. Tačiau tą pačią dieną norėjau aplankyti šiau-

rinę provincijos dalį, ypač Soros miestą, kur tikėjau gauti nakvynę. Mat, seselė Aloyza man buvo sakiusi, kad Soros mieste yra jų kongregacijos vienuolynas, kur gyvenanti sesuo Carmela, sumani ir darbšti katekizmo mokytoja Cesano stovykloje. Mano apsilankymas būsiąs jai didelė staigmena.

VIEŠPATIE, TAI JIS...

Kai pasiekiau Soros miestą, jau buvo vėlus vakaras. Klausinėdamas žmonių, suradau seselių vienuolyną ir paspaudžiau skambutį. Už kokios minutės nedrąsiai prasivėrė vienuolyno durys ir viena išblyškusi seselė paklausė, ko aš noriu. Ji permetė mane akimis nuo galvos iki kojų ir delsdama paprašė eiti į vidų. Jai pasakiau, kad noriu pamatyti seselę Carmelą. Durininkė paprašė manęs palaukti, o pati dingo koplyčioje, kur girdėjosi besimeldžiančių seselių balsai. Praėjus 2 ar 3 minutėms, pasirodė kitos seselės veidas. Ir ji pasižiūrėjo į mane labai įtartinais, o atsiprašiusi vėl grįžo koplyčion. “Aha”, tariau sau, “seselės, tur būt, įtaria mane, kad noriu pagrobti seselę Carmelą. Tačiau reikia pasižiūrėti, kuo baigsis toji komedija”. Kai koplyčioj išgirdau seselių šnabzdėjimą, supratau, kad jos tariasi. Pasibaigus pasitarimui, vėl prasivėrė koplyčios durys ir pro jas pasipylė gal kokios 5 ar 6 seselės. Paskutinė buvo seselė Carmela. Pamačiusi mane, ji

Duosnu yra ne
duoti daug, bet
duoti laiku.

Bruyere

Dažnai didelę
išmintį lydi
nedaugel žodžių.

Sophocles

klyktelejo isterišku balsu "O Viešpatie", lyg alpdama stvėrėsi už krūtinės ir atsirėmė į sieną. Dabar vienuolyne kilo tikras sumišimas. Dvi seselės stvėrė seselę Carmelą už rankų, kitos sužiūro į mane piktu žvilgsniu, dar kitos pasipylė iš kopyčios. Aš pats, tarsi įbestas į žemę, žiūrėjau į seselę Carmelą ir šypsojau.

"Kas yra?" paklausė dvi vienuolės alpstančios Carmelos, laikydamos ją tvirtai prie sienos. "Tai jis, tai jis, o Viešpatie, tai jis", kartojo seselė Carmela, griebdamasi tai už galvos, tai už krūtinės "Kas jis?" primigtinai klausė seselės savo draugės, nesuprasdamos, ką ji nori tuo pasakyti. "Tai jis, tai jis, tėvas iš Cesano", pakartojo seselė ir pradėjo juoktis. "O Viešpatie", atsidūso visos seselės taip tartinai, lyg būtų kalbėjusios kokią malda.

Netikėtu apsilankymu labiausiai išgasdinau ne seselę Carmelą, bet dvi sergančias seses, gulinčias antrame aukšte. Negalėdamos atsikelti ir padėti kitoms seselėms, jos pergyveno nemažą baimę ir pačios pradėjo šauktis pagalbos.

Vakarieniaudamas, turėjau papasakoti visoms seselėms tuos pačius Cesano stovyklos nuotykius, apie kuriuos jos daug kartų buvo girdėjusios iš sesers Carmelos lūpų. Pusę po dvyliktos galėjau eiti gulti.

Kitą rytą aplankiau Soros, Aquino ir Pontecorvo vyskupą ir gavau keletą naudingų informacijų. Neturėdamas susisiekimo priemonės, jis buvo apėjęs pėsčias tik dalį savo vyskupijų, o apie kitą dalį žinojo iš kunigų pasakojimų. Bet ir tie fragmentai man buvo labai naudingi, nes jie patvirtino mano spėliojimus apie

karo veiksmų eigą ir jų padarytus nuostolius.

Montecassino abatą radau St. Elia Fiumerapido mieste. Jis buvo senas ir visiškai suvargęs žmogus. Todėl nei kiek nenustebau, kad jis paprašė mane aptarti šelpimo reikalus su Don Francesco Falconio, vyskupijos delegatu. Šį tą savo reikalui laimėjau iš abato sekretoriaus.

Deja, Don Falconio gyveno kažkur Cervaro valsčiaus laukuose, ir aš negalėjau jo pasiekti. Todėl vietoj jo aplankiau kitus kunigus, gyvenančius netoli Via Casilina, kur prieš vienerius metus vyko didžiausios kovos.

S. ANGELO KLEBONAS

Įdomiausias susitikimas buvo su S. Angelo in Teodice klebonu. Šis milžiniškas kunigas buvo peržengęs 80 metus ir atrodė kaip koks patriarchas. Ugningos jo akys ir tvirtas balsas rodė jį turėjusį kadaise daug energijos, bet dabar jo energija palengva nyko, kaip gestanti žvakė. Apie popiežiaus virtuvę jis nenorėjo nieko žinoti, nes visi jo paprapiečiai esą nepatikimi ir vargys. Maisto produktams namuose jis neturįs vietos, o jei juos paves kam kitam, tai jie tikriausiai bus pavogti ir nepasieks katilo.

"Mielas kunige," tariau jam, "pasakykite man, kiek metų jūs buvote čia klebonu?"

"Trisdešimt šešis", atsakė man, tarsi stebėdamasis, ko aš noriu.

"Ir per tuos trisdešimt metų jūs neišauklėjote nei vieno doro paprapiečio, kuriuo galėtumėte pasitikėti. Man atrodo, kad tai yra savotiškas rekordas. Ką pasakytų šv. Tėvas, jei jis sužinotų, kad S. Ange-

lo klebonas per 36 metus neišauklėjo nei vieno gero krikščionio?”

“Gerai,” tarė man suvargęs milžinas. “Atsivežkite produktus ir aš įsteigsiu virtuvę”.

PAVOJINGAS VAKARAS

Kol susitariau su jo kaimynu Pignataro klebonu, atėjo vakaras. Reikėjo skubėti pirmyn, kad prieš sutemas galėčiau persikelti per Garigliano upę keltuvu, nes tiltas buvo sugriautas. Persikėlęs per upę, S. Giorgio a Liri kleboną radau sėdintį prie žvakės. Su juo šnektelėjau labai trumpai, nes tą patį vakarą turėjau važiuoti dar apie 40 kilometrų iki Formijos. Atsisveikindamas, klebonas man nupasakojo kelią ir išpėjo važiuoti atsargiai, nes pakeliui pasitaiko minų.

Klebono nurodymai buvo naudingi iki sugriauto tilto, esančio už S. Giorgio miestelio. Tą tiltą aplenkiau iš dešinės, kaip jis buvo pamokęs. Bet kai atsidūriau kitoje negilaus upeliukščio pusėje, neberadau jokio kelio. Pietinis upelio krantas buvo lėkštas ir užneštas akmenimis. Bijodamas užvažiuoti ant minų, paprašiau šoferio sustoti.

Drebėdamas iš baimės, išlipau iš automobilio ir pradėjau kojomis graibstyti kelią. Bet jokių vėžių neradau. Graibščiau kelią rankomis, bet pėdsakų neradau. Grįžti atgal negalėjau, nes kur būčiau radęs nakvynę. Nakvoti čia pat buvo rizikinga, nes vis dar tebesiautė banditai. Važiuoti pirmyn taip pat negalėjau, nes pradau kelią.

Besitardamas su šoferiu ką daryti, netikėtai atradau išeitį. Jei šoferis pasuktų mašiną iš dešinės į kairę ir nušviestų

kelią, gal kur nors pamatytų daugiau pramintas vėzes. Juk jos kur nors turi būti. Jei ne kairėje, tai dešinėje. Reikia tad automobilį atstumti atgal, kur tikrai nėra minų, ir sukti tai į vieną, tai į kitą pusę, kol pamatysiu vėzes.

Tas planas atrodė abiem neblogas ir, kas svarbiausia, visiškai nepavojingas. Po kelių automobilio pasisukimų pamatčiau, kad jis buvo sėkmingas. Suradęs kelią, lengva širdimi vėl sėdau į mašiną ir po poros valandų atsidūriau Formijoje.

BAIGIANT KELIONĘ

Trečią dieną norėjau apžiūrėti pietinę provincijos dalį ir pasukau į Esperiją. Prieš vėnesius metus čia kovėsi prancūzų-marokiečių kariuomenė ir pralaužė vokiečių linijas. Dabar visas kelias buvo nusestas išdegusiais tankais, automobiliais, patrankom ir kitais man nepažįstamais karo pabūklais. Jie buvo suversti į griovius ir riogsojo kaip kokios šmėklos. Šimet, vartydamas “Life’s Picture History of World War II” albumą, radau 11 tų kovų paveikslų (197-200 psl.).

Apie Esperiją buvo pasklaidęs gandas, kad marokiečiai, užėmę tą miestą ir jo apylinkes, išprievartavo apie 300 moterų. Deja, tikrovė buvo žiauresnė už gandą. Tų nelaimingų moterų sutikau ne tik Esperijoje, bet ir visoje pietinėje Frosinonės provincijos dalyje. Vėliau, po ilgų ir nemalonių derybų, Prancūzijos valdžia sutiko atsilyginti už materialinius toms moterims padarytus nuostolius.

Aquino, Pontecorvo ir kiti sugriauti miestai man nebedarė jokio didesnio išpūdžio, nes

griuvėsiai atrodė normaliu dalyku, o apysveikis namas išimtis. Keliaudamas trečią dieną po Frosinonės provinciją, nebeklausiau kunigų, kiek procentų namų sugriauta, bet kiek žmonių gyvena griuvėsiuose. Kaip jie gyvena ir kuo minta, man pasiliko paslaptis.

Kai apie pietus pasiekiau Via Casilina, šoferis man pranešė, kad mašinoje nebedaug beliko gazolino ir kad nebegalime sukti iš kelio. Atsimenu, kaip šiandien, kokia maloni buvo toji žinia ir kaip aš ją sutikau su dideliu džiaugsmu. Per 3 dienas padariau viską, ką galėjau: aplankiau apie 30 miestų ir miestelių, surinkau daug naudingų žinių ir informacijų, sutikau daug kunigų ir pasauliečių, o dabar jaučiau taip pavargęs ir išsisėmęs, kad galvoje pasidarė tikras chaosas. Tačiau visos naudingos informacijos buvo surašytos popieriuje, visi pavojingi keliai sužymėti žemėlapyje, visi šelpiami ir šelptini miestai ir miesteliai turėjo savo ženklus. Iš jų, pavalgęs ir išsimiegojęs, galėjau atkurti apytikrą provincijos ir mano programos vaizdą. Tiesa, daug miestų ir miestelių negalėjau aplankyti, daug informacijų negalėjau patikrinti, daug pastebėtų virtuvėse trūkumų negalėjau pašalinti. Bet turėjau už ko nusitverti ir žinojau nuo ko darbą pradėti.

PRAEITIS IR DABARTIS

Sugrįžęs į Romą, komisijos pirmininką radau ne savo raštinėje, bet vienam našlaityne, pastatytame prie šv. Andriejaus bažnyčios. Toji bažnyčia ir vienuolynas kitados priklausė garsiam ir turtingam Romos patricijui, šv. Grigaliaus Didžiojo tėvui. Šv.

Paprastai daugiausia atsiekiama, naudojant
įprastas priemones ir galias,
kurios gali būti sukauptos į šias dvi —
sveiką sprendimą ir ištvėrmę.

F e l t h a m

Grigalius Didysis savo jaunystėje pergyveno gotų užpuolimus ir matė juos teriojant Romos miestą. Eidamas, rodos, 29 metus, jis buvo paskirtas Romos miesto prefektu ir pasižymėjo dideliais administraciniais gabumais. Tačiau politinė karjera jo neviliojo, ir, išsižadėjęs visų paveldėtų turtų, istojo į benediktinų ordiną. Sicilijoje ant savo žemės jis pastatė 6 vienuolynus, o Romoje šv. Andriejaus bažnyčią ir benediktinų vienuolyną. Vos išventintas diakonu, jis turėjo vykti į Konstantinopolį, kur atstovavo popiežių. Paskui, grįžęs į Romą, buvo išrinktas popiežiu.

Nekartą esu skaitęs to popiežiaus gyvenimą ir kiekvieną kartą, kad ir trumpoje biografijoje, pajutau didybės dvelkimą. Tas popiežius buvo tikrai didelis: ir sumanus administratorius, iškalbingas pamokslininkas, plataus akiračio valdytojas, gabus muzikas ir šventas kunigas. Kai pasižiūri į jo paveikslą, matai, rodos, garsųjį Romos imperijos senatorių ar prokonsulą, užsivilkusį popiežiaus rūbais. Savo laiku, nors neturėdamas jokio juridinio titulo, jis valdė Romą. Jis sudarė taikos sutartį su langobardais, pradėjo naują misijų erą, aptvarkė liturgiją, parašė keletą knygų ir įvedė Grigaliaus giedojimą. Labiausiai man patiko karitatyvinis to popiežiaus darbas. Jis, kaip Pijus XII, šelpė tūkstančius karo pabėgėlių, prisiglaudusių Romoje. Jo Bažny-

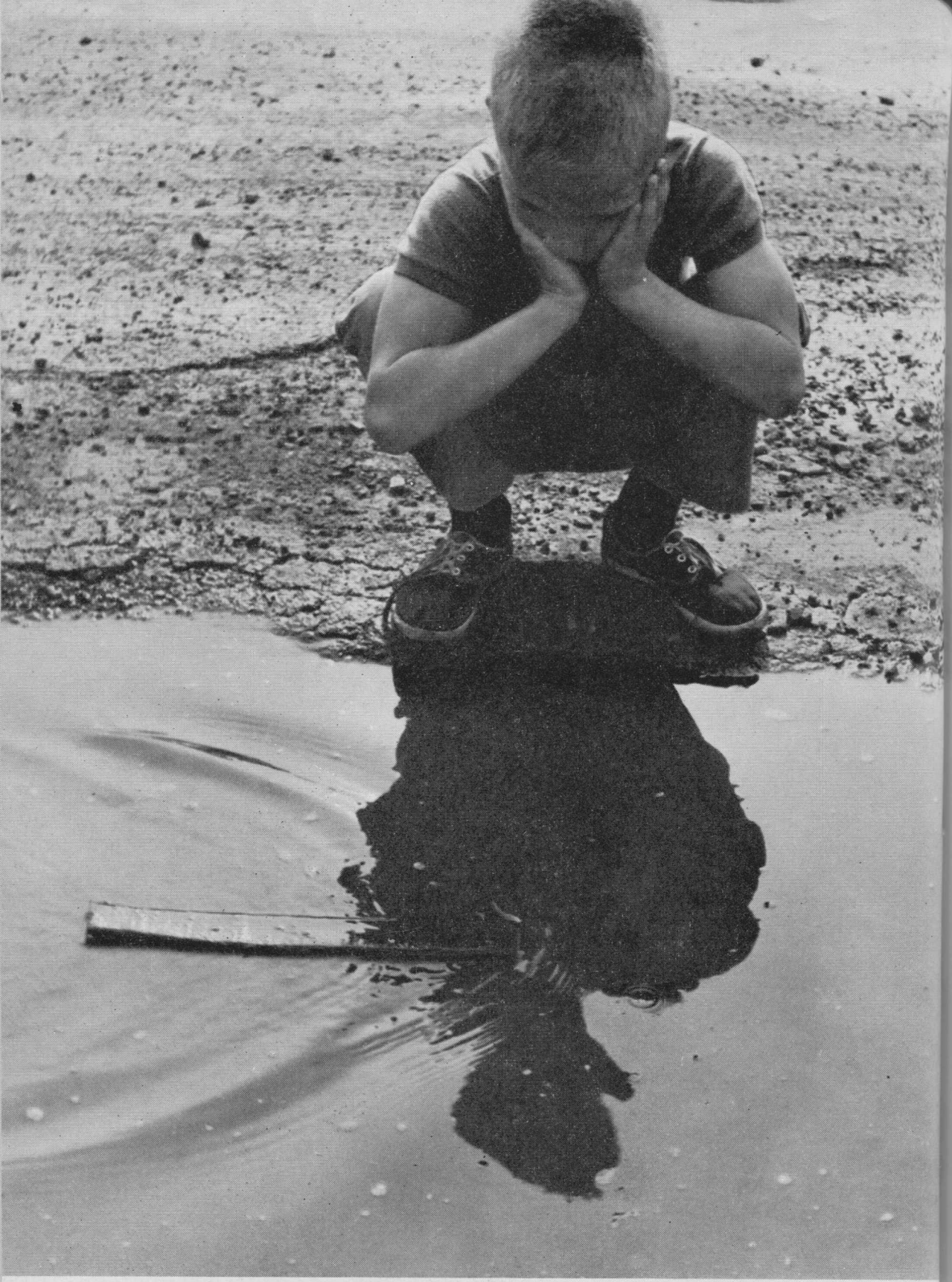
čiai padovanotos žemės, tur būt, sudarė Bažnyčios valstybės pradžia. Ne tik jis pats, bet ir jo motina bei dvi tėvo seserys paskelbtos šventosiomis.

Pasakodamas toje vietoje komisijos pirmininkui apie Frosinonės provincijos padėtį, jaučiau, kaip dingo mano nuovargis ir kaip grįžo energija. Gavęs jo pritarimą savo planui, nenorėjau skirtis su ta istorine vieta, nors ją, gyvendamas Romoje, jau buvau aplankęs gal 10 kartų. Nors nuo Grigaliaus Didžiojo laikų iki mūsų dienų buvo praėję lygiai 1360 metų, bet man atrodė, kad pasiliko tos pačios tautų nesantaikos, skurdo ir neturto problemos. Grigaliaus ir Pijaus XII inašas, sprendžiant tarptautinius ir socialinius klausimus, yra didelis. Tačiau daug darbo pasiliko ir mums. Ypač daug buvo poka rinėje Italijoje, šv. Grigaliaus tėvynėje. Pamąstęs apie tolimą ir artimą praeitį gal kokią valandą,ėjau namo, nejausdamas jokio nuovargio ir džiaugdamasis, kad turėsiu progos pasidaruoti taip, kaip seni Grigaliaus Didžiojo bendradarbiai.

Sekančiame numeryje

**PLEČIASI
DARBO
DIRVA**

Skaitytąjo žodis

DAUG MEDŽIAGOS

Šių metų "Laiškų Lietuviams" penktasis numeris duoda daug gražios medžiagos skaitymui ir mąstymui. Įdomu skaityti skyrius "Gyvenimui tekant"... Ypatingai pažymėtina trijų straipsnių simpoziumas apie "Vietininką"... Daugiausia mąstymui medžiagos duoda kun. Alfonso Grauslio straipsnis "Siela, kuri ky-la, kelia pasaulį"...

Vatikano radijas, VII 23

UOLIAI SEKU

Uoliai seku Tėvo Krištanavičiaus atsiminimus.

Prof. Z. Ivinskis, Vokietija

GYVENIMUI TEKANT

Ir forma, ir turinys pasigėrėtini... Sveikinu už skyrių "Gyvenimui tekant". Tie trumpi komentarai visais lietuviams ir katalikams svarbiais klausimais seniai buvo reikalingi. Ir Jūs sumaniai juos rašote. Vis randate naujų bendradarbių. Ir tai su svarių žodžiu...

J. Kidykas, S. J., Sao Paulo

UŽSIDEGI DISKUTUOTI

...kai perskaitai naują "L. L." numerį, taip ir užsidegi ką nors rašyti, diskutuoti, juo labiau, kad Jūs provokuojate — sakote, rašykit.

*Iš vieno atsiliepimo
spaudos anketon*

JAUNIMO LITERATŪRA

Pasiūlymas jaunimo literatūros klausimu — jo nebūčiau drisęs ištarti, jei nebūtų ištaręs prof. Girnius "Margutyje" (1964, kovas, 200 psl.): klausimas neišsprendžiamas, nenaudojant (neperspausdinant) Lietuvoje išėinančių knygų. Ypač vaikų literatūros; teko matyti keletą puikių, nuo propagandos visiškai švarių leidinių.

K. R.

"Moderni mergaitė" sulaukė didelio pasisekimo pas mus. Tai buvo pirmą lietuviška knyga, kurios nereikėjo liepti skaityti.

*Aldona Milmantienė,
Saulius, Kristina ir Nijolė*

LIEČIA IR "VIENYBĖ"

Tarp dvylikos žurnale patalpintų liet. laikraščių pavadinimų vinječių yra ir Vienybės.

"Vienybė", VIII 20

Kadangi "Vienybė" atkreipė dėmesį į savo vardą mūsų žurnale (žr. "L. L.", liepa, 217 psl.), mes taip pat atkreipiame jos dėmesį, kuriuo tikslu tie laikraščių vardai buvo įdėti, t. y. "kad visi lietuviški išėivijos laikraščiai vadovautųsi tame spaudos suvažiavime nurodytomis gairėmis" (žr. 218 psl.). Jos liečia ir "Vienybė".

— Red.

ATSINAUJINANČIOJE BAŽNYČIOJE

ŽVILGSNIAI į Vatikano Suvažiavimą

Kad suprastume įvykius Bažnyčios Susirinkime, turime susipažinti su pirmąja ir antrąja sesija. Vasaros pradžioje pasirodė kelios knygos anglų kalba, kurių geriausia yra Michael Novak "The Open Church" (New York: Macmillan Company, 1964. 370 psl., kaina 6.50 dol.). Autorius gerai pažįstamas žurnalo "The Commonweal" skaitytojams savo straipsniais. Novak žvelgia į Suvažiavimą su tam žurnalui būdingu žvilgsniu: čia veikėjai yra žmonės ir idėjos, ne politika ar ekonomija. Pagal jį, Susirinkimo drama kykla iš dviejų teologinių srovių susikryžavimo. Pirmoji yra išsivystymo, Bažnyčios augimo istorijoje, teologija, kuria atstovauja Prancūzijos ir Vokietijos mintytojai. Antroji srovė Bažnyčią stato už istorijos, į ją žvelgia teisininko, ne biologo žvilgsniu. Pirmoji srovė remiasi Šv. Rašto tyrinėjimais, o ne scholastika — tuo ji yra kur kas senesnė už antrąją, legalistinę srovę; todėl Novak tiksliai atsisako "pažangiųjų" ir "konservatorių" terminų.

Bažnyčios Susirinkimo antroji sesija judėjo kur kas mažiau, negu pirmoji, nors dabar jau buvo aišku, kad istorijon orientuota teologija turėjo daugumos dalyvių pri-

tarimą. Gerai organizuota mažuma procedūrine manipuliacija sutrukdė Susirinkimo eigą. Antroji sesija baigėsi nusivylimu, nes nepadaryta nutarimų, kurie įgyvendintų vyskupų kolegiskumą Bažnyčios valdžioje, nebalsuota už religinės laisvės ir santykio su žydais deklaracijas.

Knyga detalai apibūdina antrosios sesijos įvykius ir veikėjus. Idėtos kalbų ištraukos, aprašomi svarbieji veikėjai: skaitytojas jausis lyg buvęs posėdžių salėje. Aiškios autoriaus simpatijos, tačiau Susirinkimo įvykiuose jis nemato gerųjų ir piktyjų: įvertina kardinolo Ottaviani drąsą, pastebi kardinolo Doepfner gan kietą elgesį su vienuolių atstovais. Taikli įvykių analizė — štai liturginė konstitucija įvedė istorinio reikšmingumo principą: "Ji yra atviras dokumentas. Ji nebando pramatyti užbaigtą maldos formą, kuri būtų visų naudojama dabartyje ir ateityje" (318 psl.). Knygą vertėtų skaityti dėl autoriaus šviežio žvilgsnio į žmogaus ryšį su Dievu: "Surasdami savo tapatybę, mes Jį surandame. Jis arčiau mūsų, negu mes esame patys sau" (243 psl.); taip pat — į Bažnyčios santykį su dienos pasauliu: "Kartais atrodo, kad jei katalikai būtų suplanavę apgauti pasaulį (apie krikščionybę), jie to nebūtų galėję tobuliau atlikti, negu dabar" (359 psl.).

Dar dvi kitos knygos vertos dėmesio. Dramatiškąją pirmą-

ją Susirinkimo sesiją aprašė Xavier Rynne nepamainomoj knygoj "Letters from Vatican City" (žr. "L. L.", 1963, lapkritis, 337 psl.). Prieš porą mėnesių pasirodė jo antroji knyga — "The Second Session" (New York: Farrar, Straus and Co., 1964. 390 psl., 4.95 dol.). Knyga kur kas nuobodesnė už pirmąją — gal dėl to, kad apie antrąją sesiją kur kas daugiau iš laikraščių žinajome. Kruopščiai surašomi Susirinkimo debatai diena iš dienos: kiekvieno skyriaus gale yra surašyta savaitės debatų dalyviai su temom, apie kurias jie kalbėjo. Knygos priede — popiežiaus Pauliaus VI kalbos Romos Kūrijai, sesijos atidarymui ir uždarymui.

Kas nori pajusti naująją srovę Suvažiavime, turėtų perskaityti kuklaus formato kišeninę "Council Speeches of Vatican II", kurią redagavo Hans Kueng, Yves Congar, O.P., Daniel O'Hanlon, S.J., (Glen Rock, N. J.: Paulist Press, 1964. 288 psl., 1.25 dol.). Čia skaitytojas ras kardinolo Suenens kalbą apie Šventosios Dvasios dovanas Bažnyčioje, vyskupo Primeau — apie pasauliečio laisvę, kardinolo Gracias — apie tarnavimą beturčiams, kardinolo Leger — apie laisvę ir įvairumą, vyskupo De Smedt — apie religinę laisvę, kardinolo Bea — apie katalikus ir žydus, vyskupo Leven atsakymą "Ar ekumenizmas pavojingas?" ir kitas kalbas.

A. L.

Ir rimti dalykai turi savo linksmają pusę. Toks yra ir didelės istorinės svarbos Vatikano Susirinkimas. Ir jame pasitaiko juokingu momentu, o jei jų trūktu, jie būtų sukurti.

Apačioje talpiname keletą jų iš tą Suvažiavimą oficialiai stebėjusio nekataliko R. Mc Affee Brown knygos "Observer in Rome", kurią tėv. D. R. Campion, S. J., apibūdino kaip "maloniai samojinga, teologiškai išvalgia ir šiltai krikščioniška".

Š Y P S E N O S

apie

Vatikano Suvažiavimą

Į antrąją Suvažiavimo sesiją vykti besiruošiantieji nekatalikai stebėtojai gavo visą eilę patarimų iš čia buvusių pirmoje sesijoje. Pirmiausia, ko stebėtojas turi nedaryti: 1) jei jis yra vedęs, 2) turi atsisvežęs žmoną ir 3) nešioja kunigišką apykaklę, tai jis nevaikščioja Romos gatvėmis parankėje su savo žmona, nes tai piktina tikinčiuosius, kurie mano, kad jis yra Romos katalikų kunigas.

* * *

Kitas patarimas: visuomet su savim nešioti pasą.

Nuo Via della Conciliazione galo iki stebėtojų tribūnos yra bent keturios patikrinimo sargybos, pro kurias praleidžia tik vyskupų rūbais apsirengusių arba turinčių atitinkamus dokumentus.

Pasakojama apie žurnalistą, kuris norėjo kaip nors patekti į slaptą Suvažiavimo sesiją. Jis pasiskolino sutaną ir kunigišką apykaklę, prisistatė vienam vyskupui kaip kunigas, trokšte trokštąs praleisti bent vieną dieną susirinkime. Vyskupas jį išvedė į susirinkimo salę kaip savo oficialų palydovą. Po Mišių, prieš prasidedant posėdžiui, reporterio sąžinė ėmė graužti. Pagaliau jis tarė: "Ekscelencija, turiu prisipažinti, kad aš iš tikrųjų nesu

kunigas. Aš esu laikraščio reporteris".

Į tai jo kompanijonas atsakė: "Na, vienas prisipažinimas užsitarnauja kito. Aš iš tikrųjų nesu vyskupas. Aš irgi esu laikraščio reporteris".

KAS TEN DEDASI?

Šiuo metu pasauliečių klausytojų Komunija Suvažiavime yra jau įprastas dalykas. Tačiau, kai ji buvo dalinama pirmą kartą, kai kurie vyskupai salės gale negalėjo matyti, kas dedasi priekyje. Vienas vyskupas paklausė kito: "Kas ten dedasi?"

"Aš pats nelabai gerai galiu matyti," atsakė šis, "bet man atrodo, kad kai kurie jaunesnieji vyskupai priima savo pirmąją Komuniją".

* * *

Kai pereinų metų sesijoje Mišios buvo aukojamos Etiopijos ritualu, bugnams pradėjus dundėti, vienas vyskupas paklausė šalia sėdinčiojo: "Kas ten dedasi?"

"Man sunku matyti," atsakė užklaustasis, "bet atrodo, kad jie ruošiasi virti kardinolą".

EKUMENINIS GESTAS

Stebėtojų susirinkime įvyko gražus ekumeninis gestas. Buvo pasiūlyta baigiant pokalbį kartu sukalbėti "Tėve mūsų".

Kaip visi žinome, katalikų versija baigiasi "bet gelbėk mus nuo pikto", o protestantų versija dar turi "nes Tavo yra karalystė, ir galia, ir garbė per amžius".

Šį kartą įvyko netikėtas da-

lykas. Protestantai po posakio "bet gelbėk mus nuo pikto" sustojo, katalikai gi toliau meldėsi: "nes Tavo yra karalystė, ir galia, ir garbė per amžius".

Tai ryškiai parodė abiejų grupių norą vieni kitiems padėti pasijusti savųjų tarpe.

Vėliau amerikietis teologas tėv. Weigel komentavo: "Kodėl mes neturėtume sakyti "Tavo yra karalystė, ir galia, ir garbė per amžius"? Juk tai tik katalikų įdėtas priedas originaliam tekstui?"

DALYVIAI

Gal niekada nepaaiškės paslaptis, kodėl vienas vyskupas visuomet balsuoja "placet juxta modum" (pritariu su tam tikrom rezervacijom). Dabar gi pasakojama, kad esąs toks vyskupas, kuris ir į savo dalyvio kortelę užrašo ne "adsum" (esu čia), bet "adsum juxta modum" (esu čia su tam tikrom rezervacijom).

* * *

Kartą buvo pasiteirauta, kuo skiriasi vyskupas augziliaras (kito vyskupo padėjėjas, neturis jo pareigų paveldėjimo teisės), nuo vyskupo koadjutoriaus (kuris paveldi savo vyresniojo pareigas).

Atsakymas šitaip skambėjo: "Augziliaras, rytą sutikęs savo vyresnįjį, sako: "Ką mes šandien dirbsime?" Bet kai koadjutorius sveikina savo viršininką, jis klausia: "Kaip jūs jaučiatės ši rytą?"

RAIDŽIŲ RINKINĖS

ALĖ RŪTA

VYTAUTO ALANTO DRAMOS

Neperseniai lietuviškų knygų rinka buvo praturtinta gražiai apipavidalintu veikalu: Vyt. Alantas, "9 Dramos veikalai". Juoda, raudona, balta spalvomis viršelio išraiška būtų įdomi ir patraukli, jei dominuojanti juoda nedarytų kiek slegiančio, lyg gedulinio išpūdzio. Įrašas, viršelio kompozicija ir pradžioje knygos autoriaus pieštinis paveikslas skoningi; tai menininko E. Vasiliausko kūryba. Gerai atliktos vinjetės — Vlado Vijeikio.

Šis V. Alanto daugelio metų kūrybos aruodas pripildytas vien sceniniais veikalais, kurių, sakoma, šiuo metu lietuvių visuomenė labai stokoja ir pageidauja. Knyga išleista autoriaus bičiulių pagelba remiantis, bet ir pats autorius dėl jos yra į skolas įklimpęs. Kadangi šioje knygoje yra nemažas įvairių scenos veikalų pasirinkimas ir kadangi autorius yra pasilikęs visas teises dėl jų perspausdinimo ar statymo scenose, tai pravartu visiems, susidomėjusiems, į autorių kreiptis: išgyti knygą; taip pat, norint statyti kurią iš dramų ar komedijų, gauti autoriaus leidimą. Vytauto Alanto adresas: 15369 Free-land, Detroit, Michigan, 48227.

Kokia šio veikalų sceninė ir literatūrinė vertė? — Nelengva atsakyti vienu ar dviem žodžiais. Vytautas Alantas turi apie 30 metų teatrinės kūrybos praktiką. Jis parašė nema-

ža scenos veikalų, yra buvęs teatro direktoriumi Lietuvoj; jis nuolatos domėjosi mūsų teatru ir kaip publicistas yra lietuš teatro klausimus. Visa tai prileidžia, kad šių "9 Dramos veikalų" autorius yra profesiskai pasiruošęs ir nuoširdus, kad jo dramos lietuvišką sceną ne skurdina, o gero-kai praturtina. V. Alantas, be to, yra vienas iš geresnių mūsų žurnalistų ir novelių bei romanų rašytojas. Užtat ir šių dramų literatūrinės svarstyklės šaukiasi sunkesnių svorių.

Bet kūrybos vertinimui geriausia ne spėliojimai, ne išorinės aplinkybės, o pats kūrybos rezultatas — parašytas veikalas.

Autorius šiame dideliame, sukauptiniame dešimties ar keliolikos metų lietuviškame dialoge daugiau linkęs pasijuokti negu liūdėti. Rinkinyje viršija komedijos: tik dvi dramos (iš partizanų kovų), dvi pjesės ("Aukštadvaris" — Nepriklausomos Lietuvos problemos, "Kyla vėtra ūkanose" — iš partizaninio gyvenimo) ir penkios komedijos. Tačiau autorius "juokiasi", ne vien švaistydamiš tuštybėmis, ne linksmus dalykėlius žarstydami. Gal tik "Šiapus uždan-gos" yra komedija be rimtesnių problemų ir be dramati-nių charakterių; čia tik pase-miama sauja kasdienio gyve-nimo, beriama spalvingu, juo-kinančių posakių; žodžiu, ne-didele kaina ir nedidelėmis

pastangomis duodama publi-kai užsimiršimo ir kvatojimo. Bet kitose komedijose auto-rius apgalvotai parenka opias, dažnai net skaudžias, lietuviš-ko gyvenimo problemas ir, pro juokus, mėgina jas spręs-ti. Sakoma, kad "juoke visa-da yra tiesos". Juokingomis frazėmis galima kartais iš-reikšti ir didelę tiesą.

V. Alanto komedijų temos yra patrauklios ir dažniausiai su moralinėmis tendencijomis. Štai, "Buhalterijos klaidoje" parodomas žmonių, kurie vi-sada nori praktiskai apsiskai-čiuoti, naivumas ir pralaimė-jimas. Iš tikro, meilė žmones suartina, juos daro laimingais, o ne apvalios sutaupytos su-mos, gražūs namukai ar verži-masis karjeros laiptais. "Ra-gučio šaltinėly" parodoma ko-va tarp idealistų, tikrų patrio-tų, kultūrininkų iš vienos pu-sės ir tarp savanaudžių, pelna-gaudžių, gražiai įrengtas ali-nes vadinančių kultūros vieto-ve iš kitos. Nors bepinigių idealistų kova su turtingais vertelgomis labai sunki, bet kilnumas, pasišventimas lai-mi. "Visuomenės veikėjuose" matome įvairių tipų, dažnai paimtų iš paties gyvenimo, kuriuose atsispindi nemaža tremties problemų, net skau-dulių. Ir visa tai autorius pa-rodė, žiūrovus juokindamas. Kartais juokiesi, juokiesi ir gale norėtum pravirkti... Juk tai skaudu, ne juokinga! Štai autorius ir atlieka moralinę

pareiḡą: per juoką susimaštai. „Samoksle prieš savuosius“, pavyzdžiui, juokiesi iš studento Šaltenio nesėkmių su jo sužadėtine Patricia, bet pačiame minčių dugne lieka išvada: mišrios vedybos — nei patriotiška, nei praktiška. Ir ne juokiesi, bet džiaugiesi laiminga Jono Šaltenio reikalų pabaiḡa.

V. Alanto dramos ir pjesės daugiausiai liečia beviltiškas partizanų kovas Lietuvoje, antrąkart komunistams užplūdus mūsų žemę. Tik pjesėje „Aukštadvaris“ vaizduojami Nepriklausomos Lietuvos laikai. „Aukštadvary“ parodoma meilės ir pareigos aštrus susidūrimas; taip pat lietuvių atsidavimas žemei ir kitų — vertelḡų — tos žemės bei ūkininko darbo neįvertinimas.

Dramos autorius idealistas. Gyvenimo mazgams ir įtempimams pavaizduoti, jis renka si dideles, kilnias temas. Jau minėtose „Aukštadvario“ problemose laimi gėris. Pareiḡa iškeliamą virš erotinės meilės, o meilė įrašoma į legendas ir irėminama į puošnius paveikslus... Vertelḡos, su jų kėslais, išḡujami. Dramose „Žodžiai iš anapus“ ir „Penkios minutės prieš dvyliktą“ parodoma laisvės kovotojų niekeno neprilygstamas pasiaukojimas, narsa, didžiadvasiškumas. Tų dramų veikėjai pralaimi, bet jų darbai lieka žmonių dainose ir legendose; svarbiausia, jie lieka tautos širdy. Ilgi ir patriotiški šių dramų dialogai kartais atrodo perdėti ir sentimentalūs, bet autorius yra labai arti realybės. Iš tikro, partizanuose buvo daug idealizmo, superpatriotizmo, dažnai net šventumo. Bet taip yra, kad gyvenimiški dalykai neįtikinamai skamba literatūroje. Mat, gyvenime dažnai tame pačiame žmoguje yra didvyriškumo ir silpnumo,

šventumo ir nuodėmingumo; o literatūroje mes nejučia sudeḡame teigiamybės į vienus veikėjus, o neigiamybės į kitus, dažniausiai — į priešus...

Rašytojas V. Alantas sumanus ir išradingas scenos charakterių parinkime. Ypač komedijose. Skyriaus viršinininkai, valdininkai, dvarininkai, inžinieriai, sekretorės, — vis tai spalvingos figūros Nepriklausomos Lietuvos gyvenime. Ir jų žmonos, ir jų dukterys, ir jų draugės... Su švelniomis manieromis, su gėlėtomis skrybėlėmis, su kaprizais... Rašytojas, dailininkas, studentas, visuomenės veikėjai... Intelligentai ir pusiauintelligentai slidžiuose tremties takuose. Tarp „tirštujų“ veikėjų autorius sumaniai įpina menkus veikėjėlius, kurie, tačiau, būna labai reikalingi veiksmo spalvingumui; taip, rodos, scena nebūtų pilna be sekretoriaus, kurjerio, be notaro, be burmistro tarnaitės ar bargininko, be kaimiečių ir studentų. Nėra abejonės, autorius junta visas sceningumo detales, visus veiksmo rišamuosius ir charakterių skiriamuosius pagelbininkus. Užtat V. Alanto veikalai, jei gerai surežisuoti, nėra nuobodūs žiūrėti, veiksmai nuolat stumiamas psichologinėmis ir išviršinėmis priemonėmis, palaipsniui turinys rutuliuojamas iki atomazgos. Nėra šiose dramose ir komedijose labai staigių atomazgų (išskyrus gal „Aukštadvary“). Paprastai, jau iš anksto spėjama užbaigta; bet malonu sekti veiksmą kylant, tarytum laiptukais, kai kilimas išpintas alantiškais scenų paįvairinimais, sumaniais, humoristiniais, gyvenimiškais prasimanymais.

Komedija „Šiapus uždangos“ sulipdyta gana originaliu būdu. Tai juokas, anot autoriaus, „šioje uždangos pusė-

je“, pačioje kasdienybėje. Juk gyvenime nuolatos vyksta dramos, tragedijos ir komedijos, tik ne kiekvienas mes sugebame jas pamatyti. „9 Dramos veikalų“ autorius kaip tik gabus gyvenimo dramoms pastebėti ir jas į sceną perkelti, kūrybiškai jas perdirbęs ir padailinęs.

Veikėjų sceniškumas nevisada reiškia literatūrinius tipus; ir siužeto tinkamumas scenai nevisada įrodo kūrinio literatūrinę vertę. V. Alantas, atrodo, kreipė daug dėmesio, kad jo dramos būtų ne tik sceniškos, bet kad jos būtų ir literatūra. Užtat ir ši knyga maloni skaityti, daugelyje vietų — ir pasigėrėti. Kartais užkliūva vienas, kitas stilistinis mažmožis arba veikėjų neįtikimas išsireiškimas (pavyzdžiui, kaimo bernas Tadas dramoje „Žodžiai iš anapus“ sako: „Didelio pasirinkimo, deḡa, aš neturiu“; sunku patikėti, kad kaimietis taip išsireikštų, kaip intelligentai). Bet tai smulkmenos, kurių galima rasti geriausiuose veikaluose. Šiaip dialogai sklandūs, trumpi (išskyrus „Ragučio šaltinėly“ ir partizaninėse pjesėse, kur yra ilgesnių monologų). Yra taiklių ir gražių literatūrinių puošmenų. Veikėjai daugumoje psichologiškai (kadangi labai gyvenimiški), veiksmo atomazga natūrali.

Tarp literatūros žinovų buvo kalbama, kad šis V. Alanto veikalas kandidatavo į šiemetinę Lietuvių Rašytojų Draugijos premiją. Bet, kadangi pernai buvo premijuota drama ir kadangi „koją pakišo“ su vertingomis novelėmis M. Katališkis, tai V. Alanto „9 Dramos veikalai“ liko tuo tarpu premija neatžymėti. Reikia tikėtis, kad skaitytojai ir vaidintojai atžymės savo dėmesiu.

TEKRAHO MIRGESY

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

THE VISIT

Nuo 1956 m. šveicarų dramaturgo Friedrich Duerrenmatt drama "The Visit" yra susilaukusi apčiuopiamo tarptautinio pasisekimo scenoje. Šių metų Cannes tarptautiniame filmų festivalyje Vokietijos filmų gamybą atstovavo to paties vardo filmas, pagamintas pagal minėtą romaną ir surežisuotas Bernhard Wiccki. Tiek dramoje, tiek filme aštriai paliečiama žmonių godumo, tarpusavio žiaurumo bei keršto problemos. Vidurio Europos miestelis pasmerktas skurdui ir žuvimui, nes jo įmonės kienu tai paslaptinai superkamos ir uždaromos. Po kiek laiko pasirodžiusi turtinga moteriškė nuotaikingai ir viltingai sutinkama, kaip ankstesnė šio miestelio gyventoja. Ji kaip tik ir buvo ta paslaptiną pirkėja, pasiryžusi atkeršyti miesteliui ir jo vadovui už jos išmetimą už jaunystės klaidas. Ji sutinka pagelbėti miesteliui finansiškai, bet tik įtakingo Serge gyvybės kaina. Miestelėnai, kiek suabejoję, pagaliau nebeišlaiko ir pasiduoda godumo aistrai. Ingrid Bergman, pasirodydama tikrai neįprastame vaidmenyje, savo rolę atlieka pasigėrėtina, nors ne visada pajėgia nusišluoti jos kituose filmuose pasireiškiantį kilnumą ir švelnumą. Anthony Quinn, kaip vyriškis, kurį ji yra pasiryžusi sunaikinti, pasirodo gana blankiai ir lyg pasimetęs. Šalutines roles atlie-

ka smulkesnio masto artistai. Filmą, pavaizduodamas, kaip miestelėnai sutartinai ir masiškai pasiduoda godumo vilionėms, gali sudaryti gana abejotina žmonių bendro veikimo vertinimą. Tik pilnai subrendusiems žiūrovams.

ONE POTATO, TWO POTATO

Šis filmas šių metų Cannes tarptautiniame filmų festivalyje sulaukė ypatingo dėmesio, kaip jauno amerikiečio režisoriaus Larry Peerce pirmasis kūrinys. Turinyje svarstoma viena iš aštriausių dabarties problemų Amerikoje — rasių klausimas. Pristatant įvykius su nuoširdumu ir švelniame stiliuje, vis dėlto neišvengta ir trūkumų, ypač pačiame filmo tekste. Jauna, persiskyrusi su savo vyru balta moteriškė gyvena vieniša be draugų vien tik su savo šešiamete dukrele. Laikui bėgant, susidraugauja su toje pačioje įmonėje dirbančiu negru. Nors juodviejų draugystė susilaukia kitų nepalankumo, abu nusprendžia vestis ir persikelia gyventi į jo tėvų ūkį. Iš tolimų kelionių grįžęs pirmasis vyras per teismą išreikalauja, kad dukrelė būtų pavesta jo globai. Jis negali pernešti, jog mažytė būtų auklėjama negrų aplinkoje. Su žymia sentimentalizmo priemaiša gamintojai pajėgia išgauti žiūrovo užuojautą, bet klausimą palieka neišspręsta. Neįtikinančios ir kai kurios

scenos, pav., kai negras šaltai atmeta ankstesnių bendradarbių rodomą nuoširdumą. Nežiūrint menkesnių trūkumų, šis pirmasis režisoriaus bandymas vertas palankaus dėmesio. Ypatingo pagyrimo nusipelno pagrindinių artistų — Barbara Barrie ir Bernie Hamilton — nuoširdi ir įsijausta vaidyba. Filmą tinkamas suaugusiems ir vyresniam jaunimui.

LOS TARANTOS

Kliudomos ir persekiojamos Romeo ir Julijos meilės legenda yra įkvėpusi eilę įvairaus žanro meno kūrinių. Filmų srityje prieš keletą metų stebėjome amerikietiška "West Side Story", gi dabar susilaukta ir ispaniško pastatymo. Ispanų režisoriaus Rovia-Beleta, prisidėjęs ir prie filmo teksto paruošimo, perkelia klasikinę tragediją į modernų Barcelonos miestą ir čigonų apgyventus priemiesčius. Per kelias kartas besitęsianti kova tarp dviejų priešingų čigonų genčių pareikalauja nemaža aukų. Pajūrio kalvose silpnėsnė ir vargingesnė Taranto gentis leidžia linksmą ir nerūpestingą gyvenimą, visus kasdienybės įvykius pajvairindama flamenco šokiais ir dainomis. Turtingesnė Zorongo gentis mieste prekiauja arkliais ir ieško progų ižeisti ir nuskriausti savo priešininkus. Kai Taranto giminės jaunuolis Rafaelis įsimyli į Zorongo giminės Juana, šios tė-

vas griežčiausiai pasipriešina vedyboms. Nežiūrint nuoširdaus Rafaelio motinos maldavimo susitaikyti, senis Zorongo pašalina dukrą iš Barcelonos ir pažada ją grubiam bendradarbiui Curro. Šis, nepajėgdamas Juanos perkalbėti nuo Rafaelio meilės, juos abu nužudo. Šalia Barcelonos ir apylinkių puikios spalvotos fotografijos, ypatingo įvertinimo nusipelno Carmen Amaya vaidyba Rafaelio motinos rolėje. Ši 1963 m. lapkričio mėn. mirusi ispanų flamenco šokių puoselėtoja ir tobula perdavėja, šiame filme parodė ir gilius dramatinius sugebėjimus. Įvairias dvasines nuotaikas ji puikiai perduoda ne tik veido ir balso išraiškomis, bet taip pat ir šokio formomis. Kaip gabūs artistai ir šokėjai pasirodo ir Sara Lezana bei Antonio Gades, su savo trupe demonstruojas flamenco šokius Ispanijos paviljone Niujorko pasaulinėje parodoje. Dėl eilės dvikovų, žudynių, bei pačios keršto minties šis filmas laikytinas tinkamu tik suaugusiems.

CARTOUCHE

Sklandžioje komedijoje "That Man From Rio" prancūzų režisorius Philippe de Broca bandė pasijuokti iš įvairių modernių filmų žanrų. Nors anksčiau pagamintas, Amerikos ekranus vėliau pasiekė jo filmas "Cartouche", kur taip pat komedijos stiliume pristatomas šimtmečio prancūzų legendarinis pramušgalvis. Iš eilinio kišenvagio tapęs visos gajaus vadu, Cartouche, panašiai kaip Robin Hood, apiplėšia turtinguosius, kartais sušelpdamas vargšus. Šalia eilės veiksmingų nuotykių įmaišoma ir romantinių momentų. Tikrai gaivia spalvota fotografija bandoma pavaizduoti tuometinio Pary-

žiaus ir apylinkių vaizdai ir žmonių gyvenimo sąlygos. Jean-Paul Belmondo vikriai ir gambiai pasirodo pagrindinėje rolėje. Claudia Cardinale jam talkininkauja mylinčios čigonės vaidmeny. Nors visa pristatoma komedijos dvasioje, bet dėl keletos brutalių scenų bei laisvoko dialogo filmas rezervuotinas tik suaugusiems.

NOTHING BUT THE BEST

Su gausia satyros doze šis filmas skverbiasi į anglų aukštesniosios klasės gyvenimą ir karjerizmą. Panašiai kaip ankstesniuose anglų filmuose "Room at the Top", "Saturday Night and Sunday Morning" ar "This Sporting Life", taip ir šio filmo veržlus jaunuolis pareiškia nepasitenkinimo užimama kuklia vieta išymioje firmoje. Pramatydamas, kad neužtenka vien žinių ir gabumų, abejotinos moralės herojus nesiskaito su priemonėmis, kad tik galėtų pasiekti viršūnę. Tam tikslui panaudoja savo draugus, bendradarbius, o ypač dėl savo apgavysčių iš aukštesnės klasės išmestą vyrįškį. Šis veržlųjį jaunuolį išmoko stilingo apsiėjimo aukštesniuose sluoksniuose. Iki čia viskas vyksta sklandžios komedijos formoje. Tačiau kai mokinys nutaria atsikratyti savo mokytojo, filmo eiga pereina į šaltą dirbtinumą. Paskutinės minutės ineša nepramatytų netikėtumų, tačiau galutinėje išvadoje pačiam žiūrovui tenka susidaryti nuomonę, ar iškilęs jaunuolis liks nubaustas už savo nusikaltimus. Alan Bates šiame filme turi gausių progų parodyti savo komiškus gabumus, bet visų artistų vaidybą viršija Denholm Elliott alkoholio ir pažeminto aristokrato rolėje. Filmą aštrokai pakritikuoja moralines vertybes at-

metusią visuomenę, bet būtų klaidinga spręsti tai esant visuotina padėtimi. Filmą toleruotinas vien pilnai subrendusiems žiūrovams.

OF HUMAN BONDAGE

Šių metų Berlyno filmų festivalyje Angliją atstovavęs filmas, pastatytas pagal Somerset Maughan romaną. Žiūrovus patrauks nebet filmo pavadinimas ir knygos autoriaus bei Kim Novak vardai. Pagal minėtą romaną jau buvo pastatyti du filmai: 1934 m. su Leslie Howard ir Bette Davis bei 1946 m. su Paul Henried ir Eleanor Parker. Visas tris laidas palyginant, neabejotinai geriausia yra pirmoji, kurioje Bette Davis turėjo progos iškilti kaip didesnio masto artistė. Užsidaręs medicinos studentas, vėliau tapęs gydytoju Londone, vis neatsispiria nepastovios ir neištikimos padavėjos vilionėms bei žavesiui. Ji daktarą pameta, grįžta prie jo ir vėl pameta, kol po jos mirties gydytojas priima rimtos ir užjaučiančios rašytojos meilę. Pagrindiniame vaidmenyje pasirodo Laurence Harvey (joniškietis Laruška Miša Skikne). Su gausia dirbtinumo doze jis neįtikinamai blaškosi įvairiose situacijose, neišnaudodamas puikios dramatinės rolės. Iš kitos gi pusės, Kim Novak keletoje progų parodo nelaukto ir jai neįprasto išjautimo. Pats filmas dėl pigaus sensacijų ieškojimo sudaro moralinių priekaištų bet kuriai žiūrovų kategorijai.

ZULU

Pasiremiant istoriniais daviniais, šiame filme pavaizduojama, kaip 1879 m. sausio 22 d. Rorke Drift vietovėje Pietų Afrikoje 105 anglų kariai at-

(nukelta į sekantį puslapį)

EKRANO MIRGESY

(atkelta iš 323 puslapio)
silaikė prieš 4000 Zulu karių puolimą. Išgirdus apie laukinių artėjimą, pasiryžtama gintis, nors buvo pranešta, kad net ir galingesnis fortas žlugo. Narsaus leitenanto vadovaujami, anglai atlaiko masinį puolimą ir po ilgo mūšio priešai pasitraukia. Autentiškumui sustiprinti įpinama laukinių tautelių gyvenimo iškarpos. Visiems įvykiams teikia foną išpūdingi ir autentiški Afrikos

gamtovaizdžiai, pateikiami spalvotame "super technorama 70" fone. Puikus Stanley Baker vadovaujančio karininko rolėje. Dar paminėtini Michael Caine ir Jack Hawkins. Filme iškeliant karinį heroizmą, iš neigiamos pusės pažymėtinas naivus protestantų misijonieriaus pristatymas. Dėl karinių žiaurumų ir kai kurių laukinių tautelių papročių pavaizdavimo, filmas rezervuotinas tik suaugusiems.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

SUVAŽIAVIMO DARBAI. V tomas. Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos penktojo suvažiavimo, įvykusio 1961 m. Čikagoje, skaitytos dr. J. Girniaus, kun. prof. St. Ylos, prel. dr. L. Tulabos, vysk. V. Brizgio, dr. Č. Masaičio, dr. A. Liulevičiaus, prof. J. Rugio, dr. V. Lito, dr. A. Damušio, kun. V. Bagdanavičiaus, M.I. C., prof. G. Galvos, dr. A. Ramūno, dr. A. Šerkšno, kun. dr. K. Matulaičio, M.I.C., kun. dr. P. Celiešiaus, kun. dr. A. Baltinio, dr. K. R. Jurgėlos, dr. A. Kučo, dr. J. Meškausko, dr. A. Balčytės - Gravrogkienės, prof. Z. Ivinskio, dr. J. Pikūno, kun. dr. R. C. Jančiausko, S. J. ir dr. J. Ereto paskaitos. Redagavo A. Liuima, S. J. 1964 m. Romoje. 647 psl. Kaina nepažymėta.

Dr. J. Savasis. LA LUCHA CONTRA DIOS EN LITUANIA. Ispanišką "Kova prieš Dievą" knygos vertimas, at-

spausdintas Meksikoje. Išvertė A. Trimakas. Knyga išleista mirusio dr. A. Trimako, buv. VLIKO pirmininko, atminimui. 141 psl.

Prof. dr. Z. Ivinskis. LIETUVOS ISTORIJA NAUJŲ ŠALTINIŲ IR POKARINIŲ TYRINĖJIMŲ ŠVIESOJE. 1964. Roma. Atspaudas iš L. K. M. Akademijos "Suvažiavimo Darbų" V tomo 523-600 psl.

Vyt. Volertas. GYVENIMAS YRA DAILUS. Autoriaus antrasis romanas, apjungias lietuvių emigranto gyvenimą Lietuvoje ir Amerikoje. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Aplanką piešė P. Jurkus. 242 psl. Kaina 2.50 dol.

Stasys Yla. MARIJA PRABILO PASAULIUI. Brošiūra apie Marijos apsišaukimus Šiluvoje ir Skiemonyse. Išleido Lietuvių Katalikų Spaudos Draugija. 47 psl.

L. Dambriūnas. LIETUVIŠKAS AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE. Brošiūroje svarstomas lietuviybės išlaikymas priešmokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikuose. Pridedamos bendros metodinės pastabos bei bibliografinis sąrašas. Išleista Lietuvių Fondo lėšomis. 35 psl. Kaina 0.50 dol.

LIETUVIŠKOS MUZIKOS RINKTINĖ FORTEPIJONUI. I. Paruošė V. Jakubėnas, A. Šimkus ir J. Zdanius. Išleista JAV-bių ir Kanados Lietuvių Antrosios Dainų Šventės Vykdomojo Komiteto skirtomis lėšomis. Turinyje pedagoginis skyrius ir koncertinis repertuaras. 56 psl.

GAJOS AIDAS. K. "Gaja" biuletenis. 1964. Nr. 2. Šis numeris skiriamas korporacijos jubiliejiniam 35 m. suvažiavimui paminėti. Red. dr. K. Pemkus. Išleido Ateitininkų Medikų K. "Gaja" Centro Valdyba.

SALEZIEČIŲ BALSAS. 1964. Nr. 2-3. Leidžia Lietuviai Saleziečiai. Redaktorius — P. Gavėnas, S.D.B. Meninė priežiūra — dail. V. Aleksandravičiaus, S.D.B. Gražiai išleistas bei spalvotomis iliustracijomis padabintas numeris, skirtas pašaukimų ugdymui.

PADEKA AUKOJUSIEMS

Visiems "Laiškų Lietuviams" leidimą auka parėmusiems nuoširdžiai dėkojame. **10 dol.** aukojo E. Masaitienė (Havre De Grace, Md.); **7 dol.** — A. Gylienė (Olympia, Wash.); **5 dol.** — M. Strikaitis (Placentia, Calif.); **4 dol.** — J. Miečius (Chicago); **2 dol.** — J. Jagėla, V. Mitkus, O. Bakaitis, J. Kanavolas, J. Yla, J. Turčinskas, Z. Rumša, A. Dikinis, E. Leparskienė, M. Morkūnas, I. Veleckis, V. Simanavičius, J. Pakeltienė, D. Jurcys, A. Želvys, St. Avižienis, J. Kregždė, E. Jasaitienė, K. Vaičaitis, Br. Gurėnas, V. Krausauskienė, Dr. Šaulys (visi iš Chicagos), A. Vasiliauskas (Cicero), R. Krivienė, J. Karklys, B. Apanavičienė (visi iš Rochester, N. Y.), J. Tumosas, A. Elijošius (Canada), V. Stankauskas, K. Gelažis (Cleveland, Ohio), K. Čeputis (Grand Haven, Michigan), D. Kunskaitė (Brooklyn), S. Juškaitis, B. Lukas (Illinois), P. Baltakis, A. Rasutis, V. Pažiūra (California), J. Vembrė (So. Boston), J. Rajeckas, V. Barulis (Mass.), A. Bražėnas (Detroit), St. Vidmantas (Melrose Park), K. Daunys (Canada); **1 dol.** — K. Mažrimas, M. Kapačinskas, O. Pežienė, A. Ripskis, A. Dzirvonas, A. Karaliūnas, L. Raslavičius, J. Rejeris, E. Eidėnas, K. Palčiauskas, O. Samienė, A. Balčiūnas, A. Baika, J. Skladaitis, A. Petraitis, J. Saluška, P. Krivinskas, E. Aras, A. Knieža, V. Šateikis, O. Dovydaitis, A. Biliūnienė, S. Petravičienė, V. Vitkienė.

2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636